

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ - ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Έργο κυπρίων καλλιτεχνών της πρώτης και δεύτερης γενιάς



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

έργα
κυπρίων
καλλιτεχνών
ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΓΕΝΙΑΣ

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Γενική Εποπτεία:	Χρίστος Χατζηθανασίου Αν. ΔΔΕ
Εποπτεία:	Γενηθλής Γενηθλίου, Επιθεωρητής Τέχνης Τερέζα Λαμπριανού, Επιθεωρήτρια Τέχνης
Επιμέλεια/ Επιλογή Έργων:	Γενηθλής Γενηθλίου, Επιθεωρητής Τέχνης Τερέζα Λαμπριανού, Επιθεωρήτρια Τέχνης Νικολέτα Αυγουστή, Σύμβουλος Τέχνης Έφη Ιωακείμ, Σύμβουλος Τέχνης Φωτεινή Λάρκου, Σύμβουλος Τέχνης Κύπρος Πισιαλής, Σύμβουλος Τέχνης
Συντονισμός Εργασιών:	Έφη Ιωακείμ, Σύμβουλος Τέχνης
Γλωσσική Επιμέλεια:	Παναγιώτης Πετρίδης, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων
Σχεδιασμός Έκδοσης:	Έλενα Ηλιάδου, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων
Σχεδιασμός Αφισών:	Θεόδωρος Κακουλλής, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων
Συντονισμός Έκδοσης:	Χρίστος Παρπούνας, Προϊστάμενος Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

A' ΕΚΔΟΣΗ 2016

Εκτύπωση: Τυπογραφείο Κυπριακής Δημοκρατίας

ISBN: 978-9963-0-1580-1

© ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ - ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

έογα
κυπρίων
καλλιτεχνών
ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΓΕΝΙΑΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εισαγωγικό Σημείωμα	4
Χαιρετισμός Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού	6
ΚΥΠΡΙΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ	
1. Νίκος Νικολαΐδης	8
2. Μιχαήλ Κκάσιαλος	10
3. Ιωάννης Κισσονέργης	12
4. Αδαμάντιος Διαμαντής	14
5. Τάκης Φραγκούδης	16
6. Γεώργιος Πολ. Γεωργίου	18
7. Σολωμός Φραγκουλίδης	20
8. Βίκτωρ Ιωαννίδης	22
9. Λουκία Νικολαΐδου-Βασιλείου	24
10. Τηλέμαχος Κάνθος	26
11. Κώστας Στάθης	28
12. Τάσος Στεφανίδης	30
13. Ανδρέας Ασπρόφτας	32
14. Δημήτρης Κωνσταντίνου	34
15. Χριστόφορος Σάββα	36
16. Καίτη Φασουλιώτου-Στεφανίδου	38
17. Κώστας Οικονόμου	40
18. Μάριος Λοϊζίδης	42
19. Ανδρέας Χρυσόχος	44
20. Βαλεντίνος Χαραλάμπους	46
21. Στέλιος Βότσης	48
22. Ανδρέας Σαββίδης	50
23. Λευτέρης Οικονόμου	52
24. Νίκος Δυμιώτης	54
Βιβλιογραφία	56

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η Κύπρος τα τελευταία 100 χρόνια έχει να επιδείξει σημαντικούς καλλιτέχνες παρά το μικρό της μέγεθος. Οι πρώτοι Κύπριοι καλλιτέχνες του 20ού αιώνα, μέσα από τα έργα τους και τις παράλληλες αναζητήσεις των παγκόσμιων εικαστικών ρευμάτων της εποχής τους, αναδεικνύουν τον πολιτισμό και την ιστορία του τόπου τους, βάζοντας έτσι τις πρώτες βάσεις για να δημιουργηθεί μία αυθεντική κυπριακή τέχνη.

Η παρατήρηση, αναγνώριση και μελέτη έργων τέχνης Κυπρίων καλλιτεχνών και ο εντοπισμός σε αυτά στοιχείων της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελούν βασικές δεξιότητες που επιδιώκεται να αποκτήσουν οι μαθητές/τριες μέσω του Αναλυτικού Προγράμματος Εικαστικών Τεχνών. Επιπρόσθετα, η αλληλεπίδραση και εξοικείωση με την εικαστική δημιουργία προσφέρει το υπόβαθρο για ερμηνεία των έργων τέχνης με βάση το κοινωνικό, πολιτισμικό και ιστορικό τους πλαίσιο. Η παρούσα έκδοση έρχεται να καλύψει τις ανάγκες των πιο πάνω επιδιώξεων, αλλά και να αποδώσει φόρο τιμής στους Κύπριους καλλιτέχνες.

Η έκδοση αυτή πραγματοποιείται με την ευκαιρία των 50χρονων του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και περιλαμβάνει 24 έγχρωμες ανατυπώσεις εικαστικών έργων Κυπρίων καλλιτεχνών πρώτης και δεύτερης γενιάς, μεγέθους 68X48 εκ. Πρόκειται για μία πρωτότυπη

έκδοση για τα κυπριακά δεδομένα, καθώς έγινε προσπάθεια να προσφερθεί στην εκπαίδευση μία ποιοτικά αξιόπιστη σειρά ανατυπώσεων εικαστικών έργων. Οι φωτογραφίες των έργων έγιναν απευθείας από τα αυθεντικά έργα, ώστε η εκτύπωση να αποδίδει με πιστότητα τα πραγματικά χρώματα των έργων. Η ποιότητα των υλικών που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτύπωσή τους, θα εξασφαλίσει τη διατήρησή τους στον χρόνο, την ανθεκτικότητά τους στη χρήση τους κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας και την προστασία τους από τις καιρικές συνθήκες που ενδέχεται να επιφέρουν αλλοίωση στα χρώματα της εικόνας.

Οι ανατυπώσεις των εικαστικών έργων μπορούν να αποτελέσουν έναυσμα και εποπτικό υλικό για ποικίλες δραστηριότητες σε σχέση με τους στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος Εικαστικών Τεχνών. Μπορούν κάλλιστα να χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας στην τάξη, αφού λόγω του μεγέθους τους θα είναι ευδιάκριτες, τόσο για ομαδική εργασία όσο και για διδασκαλία σε όλη την τάξη. Επίσης, θα μπορούν να αναρτηθούν στις πινακίδες για περαιτέρω αξιοποίηση.

Στο βιβλίο που συνοδεύει την έκδοση υπάρχουν σύντομα βιογραφικά σημειώματα και φωτογραφικά πορτρέτα των καλλιτεχνών, εικόνες των έργων της έκδοσης και σύντομη ανάλυσή τους. Η χρήση του θα βοηθήσει τους /τις

εκπαιδευτικούς να συλλέξουν τις βασικές πληροφορίες για τη ζωή και το έργο των καλλιτεχνών και να κατανοήσουν το σκεπτικό του έργου τους. Αναφέρονται, επίσης, χώροι στους οποίους εκτίθενται έργα των καλλιτεχνών. Με αυτό τον τρόπο η διδασκαλία και η προσωπική αναζήτηση μπορεί να επεκταθεί και σε χώρους εκτός σχολείου, έτσι ώστε τα παιδιά και οι εκπαιδευτικοί να έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τα αυθεντικά έργα των καλλιτεχνών.

Για την επιλογή των καλλιτεχνών και των έργων τους που συμπεριλήφθηκαν στον κατάλογο, τέθηκαν τα ακόλουθα κριτήρια:

- Οι καλλιτέχνες να περιλαμβάνονται σε έγκυρες εκδόσεις που αναφέρονται στη ζωή και το έργο τους.
- Να ανήκουν στην πρώτη και δεύτερη γενιά καλλιτεχνών (περιλήφθηκαν καλλιτέχνες με ημερομηνία γέννησης μέχρι το 1930).
- Τα θέματα των έργων να έχουν σχέση με τις θεματικές περιοχές στις οποίες αναφέρεται το Αναλυτικό Πρόγραμμα Εικαστικών Τεχνών.
- Να μπορούν τα έργα να χρησιμοποιηθούν και σε άλλα μαθήματα του σχολικού προγράμματος, πέραν της Εικαστικής Αγωγής (π.χ. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αγωγή Ζωής, Γλώσσα κ.λπ.).

Ευχόμαστε η έκδοση αυτή να αποτελέσει κίνητρο και εκπαιδευτικό εργαλείο που θα βοηθήσει εκπαιδευτικούς και παιδιά να έρθουν σε επαφή με την καλλιτεχνική ζωή της Κύπρου, να αποκτήσουν καινούργιες γνώσεις, να διευρύνουν τις εμπειρίες τους και να εκτιμήσουν ακόμη περισσότερο την τέχνη της Κύπρου.

Ευελπιστούμε ότι η συγκεκριμένη έκδοση θα είναι μία πρόκληση που θα κεντρίσει την περιέργεια και το ενδιαφέρον για περαιτέρω αναζήτηση και έρευνα αναφορικά με το έργο Κυπρίων καλλιτεχνών πέραν των σχολικών χώρων, σε πινακοθήκες, σε μουσεία, αλλά και στην καθημερινή ζωή, τόσο εντός των ορίων της Κύπρου όσο και διεθνώς.

ΈΡΓΑ
ΚΥΠΡΙΩΝ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ
ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΓΕΝΙΑΣ



ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Από τις αρχές του 20ού αιώνα, οι καλλιτέχνες της Κύπρου, παρά τις αντίξοες συνθήκες της εποχής τους, κράτησαν ψηλά την τέχνη τους, αναδεικνύοντας την ομορφιά, τις αξίες, την ιστορία και την παράδοση του τόπου τους, πειραματιζόμενοι ταυτόχρονα με τα εικαστικά ρεύματα της εποχής τους. Με αυτό το δεδομένο, οι Κύπριοι καλλιτέχνες αξίζουν τον σεβασμό και την εκτίμηση όλων μας.

Στον τομέα της εκπαίδευσης, οι καλλιτέχνες της Κύπρου και το έργο τους κατείχαν πάντοτε σημαντική θέση. Οι εκπαιδευτικοί ένιωθαν πάντοτε το χρέος να μεταλαμπαδεύσουν στις νεότερες γενιές τη γνώση και τις αξίες που μπορούν οι Κύπριοι καλλιτέχνες και τα έργα τους να μεταδώσουν. Το κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα, μέσα από την αναδιαμόρφωση των Αναλυτικών Προγραμμάτων, επιδιώκει την ενασχόληση και επαφή των παιδιών που φοιτούν στα σχολεία μας με την τέχνη της Κύπρου.

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, με την ευκαιρία των 50χρονων του, έχει προχωρήσει σε μία πρωτοποριακή για τα κυπριακά δεδομένα έκδοση, η οποία περιλαμβάνει ανατυπώσεις έργων Κυπρίων καλλιτεχνών της πρώτης και δεύτερης γενιάς.

Είκοσι τέσσερα έργα Κυπρίων καλλιτεχνών, με θέματα που εμπίπτουν στα ενδιαφέροντα των παιδιών, διαχέονται στα σχολεία και γίνονται βίωμα στην καθημερινή σχολική ζωή των παιδιών, αφού θα τα βλέπουν, θα τα μελετούν, θα τα χρησιμοποιούν για ποικίλες δραστηριότητες, θα τα αναζητούν και θα τα αναγνωρίζουν και σε μη σχολικούς χώρους.

Είκοσι τέσσερα έργα που μπορούν να αποτελέσουν το έναυσμα για χιλιάδες παιδικές δημιουργίες, προσφέροντας στους νεαρούς καλλιτέχνες την ευκαιρία να εκφραστούν και να δημιουργήσουν, προβάλλοντας και αναδεικνύοντας έτσι τον δικό τους κόσμο.

Το συνοδευτικό έντυπο που κρατάτε στα χέρια σας περιλαμβάνει βασικές πληροφορίες για τους καλλιτέχνες και το έργο τους, διευκολύνοντας έτσι την όλη διαδικασία γνωριμίας με την καλλιτεχνική ζωή της Κύπρου και βοηθώντας τους εκπαιδευτικούς να την εντάξουν στη διδασκαλία τους.

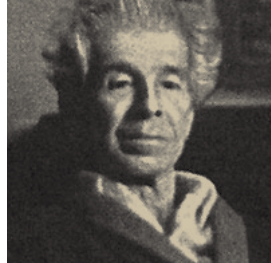
Εκφράζω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους τους απογόνους των καλλιτεχνών, αλλά και στους ίδιους τους καλλιτέχνες που έδωσαν την άδειά τους για να προχωρήσουμε στη συγκεκριμένη έκδοση.

Επίσης, συγχαίρω θερμά όλους τους συντελεστές που εργάστηκαν με επιμονή και υπομονή, αλλά κυρίως με ζήλο και αγάπη για την τέχνη της Κύπρου, για να έχουμε σήμερα στα χέρια μας αυτή την ιδιαίτερη έκδοση.

Χαιρετίζω την έκδοση αυτή με τη βεβαιότητα ότι τα παιδιά που φοιτούν στα σχολεία μας θα αποκτήσουν το κατάλληλο υπόβαθρο που χρειάζονται, για να πάρουν την τέχνη και τον πολιτισμό της Κύπρου ένα βήμα παρακάτω.

Κώστας Καδής
Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού

ΈΡΓΑ κυπρίων καλλιτεχνών
ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΓΕΝΙΑΣ



ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ (1884-1956)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Νίκος Νικολαΐδης γεννήθηκε το 1884 στη Λευκωσία. Έμεινε ορφανός σε ηλικία έξι χρονών. Οι δύσκολες οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν, τον ανάγκασαν να εγκαταλείψει το σχολείο στην Δ' τάξη του δημοτικού για να εργαστεί. Είναι περισσότερο γνωστός και καταξιωμένος ως λογοτέχνης και υπάρχουν πολύ λίγα στοιχεία για το ζωγραφικό του έργο. Παρόλο που αρκετοί βιογράφοι υποστηρίζουν ότι η ζωγραφική αποτέλεσε το βιοποριστικό του επάγγελμα, ο Νικολαΐδης για να μπορέσει να αποσιωθίει στο λογοτεχνικό του έργο, είχε μια σχέση αγάπης με τη ζωγραφική.

Εργάστηκε αρχικά ως βιβλιοδέτης και μετά έμαθε την τέχνη της αιογραφίας από τον αιογράφο Θεοχαρίδη. Γύρω στα 1904, στην Πιτσιλιά, όπου βρισκόταν μαζί με τον δάσκαλό του για την αιογράφιση εκκλησιών, γνώρισε τον Χριστόδουλο Κάνθο, πατέρα του καλλιτέχνη Τηλέμαχου Κάνθου, με τον οποίο τους ένωσε η κοινή αγάπη για τη ζωγραφική. Το 1907 μετέβη στην Αθήνα για να σπουδάσει στη Σχολή Καλών Τεχνών, αλλά δεν έγινε δεκτός διότι δεν είχε απολυτήριο. Το 1909 έκανε μία δεύτερη αποτυχημένη προσπάθεια να σπουδάσει τέχνη στην Ιταλία. Μετά από αρκετά ταξίδια, έζησε την υπόλοιπη ζωή του μεταξύ Κύπρου και Αιγύπτου. Πέθανε στο Κάιρο το 1956.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Παρόλο που από μαρτυρίες φίλων του γνωρίζουμε ότι άφησε έναν πολύ μεγάλο αριθμό έργων, ελάχιστα από αυτά έχουν εντοπιστεί. Για αυτό και η μελέτη του ζωγραφικού του έργου είναι ελλιπής, αφού βασίζεται σε αποσπασματική γνώση των έργων του. Το τοπίο και οι άνθρωποι της δεύτερης πατρίδας του, της Αιγύπτου και του Όρους Σινά, αποτελούν πηγή έμπνευσης για τον καλλιτέχνη.

Οι προσωπογραφίες είναι ένα θέμα με το οποίο ασχολείται ιδιαίτερα και με μεγάλη επιτυχία. Στις προσωπογραφίες του είναι εμφανής η διείσδυσή του στον ιδιαίτερο χαρακτήρα του κάθε προσώπου το οποίο ζωγραφίζει. Ασχολείται ιδιαίτερα με τις προσωπογραφίες νεαρών Αράβων, προσωπικοτήτων όπως του βασιλέα Κωνσταντίνου και του Ελευθέριου Βενιζέλου και μεγάλων συνθετών όπως του Μπετόβεν, του Σοπέν κ.ά. Επίσης, επιζωγραφίζει σε φωτογραφίες προσώπων κατά παραγγελία.

Έχει εντοπιστεί μόνο μία νεκρή φύση του Νίκου Νικολαΐδη, στην οποία είναι φανερή η εμμονή του στους ακαδημαϊκούς τύπους και το ενδιαφέρον του για την τεχνική και τις αντιθέσεις σκούρων και έντονων χρωμάτων, σκιάς και φωτός.

Ένα άλλο αγαπημένο του θέμα είναι οι τοπιογραφίες και ιδιαίτερα οι θαλασσογραφίες, στις οποίες είναι φανερό

ο επηρεασμός από την ελληνική ζωγραφική του 19ου αιώνα. Στα έργα του αυτά φαίνεται έντονα ο εστιασμός του στην απόδοση του ατμοσφαιρικού χαρακτήρα της σκηνής, σύμφωνα με την ώρα της ημέρας, την εποχή και τις κλιματολογικές συνθήκες.

Σε μετέπειτα τοπιογραφίες του, τις οποίες ζωγραφίζει εκ του φυσικού, είναι φανερή η απομάκρυνσή του από ακαδημαϊκούς τύπους που χαρακτηρίζουν τα προηγούμενα έργα του. Είναι εμφανής στα έργα του, τόσο στα σχήματα όσο και στα χρώματα, ο επηρεασμός από τις βυζαντινές αιογραφίες, με τις οποίες είχε έλθει σε επαφή από πολύ νωρίς.

Έχει εκθέσει έργα του σε εκθέσεις στην Αίγυπτο και σε δύο ατομικές εκθέσεις στην Κύπρο. Έργα του Νίκου Νικολαΐδη βρίσκονται σε πινακοθήκες στην Αγγλία, στη Γερμανία, στην Ελλάδα, στην Αίγυπτο και αλλού. Τα περισσότερα όμως ανήκουν σε φίλους του και σε ιδιωτικούς συλλέκτες. Στην Κύπρο τα συναντούμε στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης και στη Δημοτική Πινακοθήκη Λεμεσού. Αιογραφίες του βρίσκουμε στις εκκλησίες του Αγίου Ανδρονίκου και Αγίας Αθανασίας και της Αγίας Νάπας στη Λεμεσό, της Παναγίας στην Άλωνα, του Αγίου Γεωργίου στο Παλαιχώρι, του Προδρόμου στη Λάρνακα, στο εξωκλήσι της Παναγίας Ιαματικής, καθώς και στο ξενοδοχείο Forest Park στις Πλάτρες.

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

«Ο σκύλος με το κορπισάκι», λάδι.
Από τη συλλογή του Ανδρέα Ιωαννίδη.

Το θέμα του έργου εμπίπτει στην απεικόνιση ειδυλλιακών τοπίων και σκηνών, που ήταν δημοφιλή θέματα κατά τη ρομαντική περίοδο του μεσοπολέμου. Παρόμοια θέματα κυκλοφορούσαν και σε ευχετήριες κάρτες αυτή την εποχή. Στο έργο φαίνεται έντονα ο επηρεασμός από την ελληνική ζωγραφική του 19ου αιώνα, με έντονα ρομαντικά στοιχεία. Η επιλογή των χρωμάτων και οι έντονες αντιθέσεις των τόνων στοχεύουν στην απόδοση της ατμόσφαιρας, της ώρας και των κλιματολογικών συνθηκών.

Φωτογραφία έργου από Νικήτα, Σ. Ε. (2002),
Κύπριοι Καλλιτέχνες: Η πρώτη Γενιά: Νίκος Νικολαΐδης.
(Τόμος 3). Λευκωσία: Εν Τύποις.





ΜΙΧΑΗΛ ΚΚΑΣΙΑΛΟΣ (1885-1974)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γεννήθηκε το 1885 στο χωριό Άσσια της επαρχίας Αμμοχώστου από γονείς αγρότες. Φοίτησε στο δημοτικό σχολείο του χωριού του. Εκεί γνώρισε τον δάσκαλο Κυριάκο Πιερίδη, ο οποίος του δίδαξε την τέχνη της ζωγραφικής. Επηρεάστηκε, επίσης, από δύο ιερείς - αγιογράφους της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου στην Άσσια. Λόγω της κακής οικονομικής κατάστασης της οικογένειάς του, δεν συνέχισε τη φοίτηση στο γυμνάσιο. Έτσι, στην ηλικία των δεκατριών χρόνων έμαθε την τέχνη του τσαγγάρη, επάγγελμα με το οποίο ασχολήθηκε μέχρι το 1940. Ταυτόχρονα ασχολήθηκε με απομιμήσεις αρχαιολογικών ευρημάτων.

Γύρω στο 1940 άρχισε να ασχολείται με την κεραμική, κατασκευάζοντας πήλινα αγγεία και άλλα αντικείμενα, τα οποία έψηνε σε καμίνι που διατηρούσε στην αυλή του σπιτιού του. Ασχολήθηκε, επίσης, με τη γλυπτική σε πέτρα. Πουλούσε τα δημιουργήματά του σε πανηγύρια ή σε μεταπωλητές, για βιοποριστικούς σκοπούς.

Το 1960, με τη στήριξη των Αδαμάντιου Διαμαντή, Χριστόφορου Σάββα και Παντελή Μηχανικού, έκανε την πρώτη του ατομική έκθεση στην γκαλερί «Απόφαση» στη Λευκωσία και απέσπασε πολλές θετικές κριτικές. Ακολούθησαν αρκετές ατομικές εκθέσεις του, αλλά και συμμετοχές του σε ομαδικές εκθέσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Αποφασιστική για την καθιέρωση και αναγνώρισή του θεωρείται η αντιπροσώπευση της Κύ-

πρου με έργα του στη 2η Τριετία Naive Art στην Μπρατισλάβα, όπου βραβεύτηκε, και ο διεθνής τύπος εξέφρασε τον θαυμασμό του για το έργο του.

Από τις πωλήσεις μεγάλου αριθμού έργων του στην έκθεση αυτή, ο Κκάσιαλος συγκέντρωσε ένα σεβαστό ποσό χρημάτων, τα οποία διέθεσε για την ανέγερση της εκκλησίας του Αγίου Σπυρίδωνα στο χωριό του, η οποία ήταν όνειρο ζωής για τον ίδιο. Διακόσμησε την εκκλησία με δικά του έργα, με θέμα τη θρησκευτική παράδοση και ζωή. Η διακόσμηση έμεινε ανολοκλήρωτη λόγω της τουρκικής εισβολής του 1974.

Κατά τη διάρκεια της εισβολής, ο Κκάσιαλος εγκλωβίστηκε στο χωριό του και τραυματίστηκε από Τούρκους στρατιώτες που προσπάθησαν να του αποσπάσουν χρήματα. Λίγες μέρες αργότερα μεταφέρθηκε στη Λάρνακα, όπου και πέθανε τον Αύγουστο του 1974.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Ο Μιχαήλ Κκάσιαλος ήταν ένας αυτοδίδακτος, λαϊκός ζωγράφος, γνήσιος εκφραστής της ναϊφ τέχνης. Ζωγραφίζει με μία παιδικού τύπου απλοϊκότητα, αντλώντας τα θέματά του από την κυπριακή παράδοση και, κυρίως, από την καθημερινή ζωή των ανθρώπων της υπαίθρου.

Προσπαθεί να αποδώσει τον κόσμο γύρω του με περιγραφική διάθεση, ζωγραφίζοντας πολλές λεπτομέρειες

και σκηνές, ταυτόχρονα. Πολλές φορές τοποθετεί διάφορες σκηνές παρατακτικά στη σύνθεσή του, με αποτέλεσμα η οπτική πραγματικότητα να αλλοιώνεται. Συνήθως, οι μορφές και τα αντικείμενα είναι μεγαλύτερα από ό,τι στην πραγματικότητα και η τοποθέτησή τους στον χώρο γίνεται χωρίς τους κανόνες της προοπτικής.

Οι μορφές βρίσκονται σε μετωπική ή πλάγια στάση, είναι στατικές και ήρεμες και έχουν έντονα περιγράμματα. Τα χρώματα που χρησιμοποιεί είναι πλούσια και λαμπερά, με κάποιες τονικές διαβαθμίσεις. Τα έργα του χαρακτηρίζονται από έντονη διακόσμηση, ένδειξη της βιωματικής σχέσης του καλλιτέχνη με τη λαϊκή τέχνη.

Αν και ο καλλιτέχνης άρχισε να ασχολείται με τη ζωγραφική σε μεγάλη ηλικία, στα 75 του χρόνια, το έργο του είναι τόσο πλούσιο και αυθεντικό που τον έχει καταστήσει τον γνησιότερο, ίσως, εκφραστή της λαϊκής τέχνης και έναν από τους σημαντικότερους καλλιτέχνες της γενιάς του στην Κύπρο.

Έργα του στην Κύπρο βρίσκονται στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, στη Λεβέντειο Πινακοθήκη, στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης, στο Μουσείο Αγώνος, στις συλλογές του Δήμου Λεμεσού, της Πρεσβείας της Ελλάδας, του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου και σε ιδιωτικές συλλογές.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΚΑΣΙΑΛΟΣ

«Ο γάμος», ελαιογραφία,
59 x 127 εκ.

Από τη συλλογή του Μουσείου
Λαϊκής Τέχνης.

Είναι ένα από τα σπουδαιότερα έργα του, το οποίο θεματικά εστιάζεται στα έθιμα του παραδοσιακού γάμου. Στο έργο, το οποίο παρουσιάζει το ανδρόγυνο μετά την τέλεση του γάμου, απεικονίζονται στοιχεία της κυπριακής και εκκλησιαστικής παράδοσης, όπως τα στέφανα του γάμου, ο βιολάρης και ο λαουτάρης, τα εξαπτέρυγα, η καρατόμηση του κόκορα κ.ά. Στο έργο αυτό είναι εμφανής η «φωτογραφική ακινησία», που είναι ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του έργου του. Το έργο δεν είναι δομημένο με βάση τους κανόνες της προοπτικής, χαρακτηριστικό της ναΐφ τέχνης.





ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΙΣΣΟΝΕΡΓΗΣ (1889-1963)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γεννήθηκε το 1889 στη Λευκωσία. Μεγάλωσε σε ένα οικογενειακό περιβάλλον που προωθούσε τη μόρφωση και αγάπησε από νωρίς την πολιτιστική παράδοση της Κύπρου, αφού ο πατέρας του ήταν εκπαιδευτικός, πρωτοψάλτης στην εκκλησία της Φανερωμένης και δάσκαλος βυζαντινής μουσικής. Επιπρόσθετα, η μητέρα του καταγόταν από το Λευκόνοικο, ένα χωριό με μεγάλη πολιτιστική παράδοση. Αποφοίτησε το 1907 από το Παγκύπριο Γυμνάσιο και λίγα χρόνια αργότερα ξεκίνησε τις σπουδές του στη Σχολή Καλών Τεχνών του Μετσόβειου Πολυτεχνείου. Ενάμιση χρόνο μετά αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη σχολή, διότι προσβλήθηκε από φυματίωση.

Επέστρεψε στην Κύπρο και εργάστηκε ως δάσκαλος ιχνογραφίας στο Παγκύπριο Γυμνάσιο για δώδεκα χρόνια. Εκεί δημιούργησε μια στενή, φιλική σχέση με τον μαθητή του Αδαμάντιο Διαμαντή, ο οποίος αργότερα δήλωσε ότι ο Ιωάννης Κισσονέργης ήταν η αιτία για να ασχοληθεί και ο ίδιος με την τέχνη. Το 1935 αναγκάστηκε να παραιτηθεί από τη θέση του, διότι δεν κατείχε πανεπιστημιακό δίπλωμα και έφυγε για τη Νότια Αφρική, όπου έζησε μέχρι τον θάνατό του το 1963.

Έζησε σε μια εποχή κατά την οποία η καλλιτεχνική δημιουργία στην Κύπρο ήταν σχεδόν ανύπαρκτη και το κοινό εντελώς απληροφόρητο. Ήταν ο πρώτος που αγωνίστηκε για να εκτιμηθούν τα έργα τέχνης στην Κύπρο.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Οι πρώτες του δουλειές ήταν παραγγελίες από Λευκωσιάτες αστούς και Άγγλους που ζούσαν στην Κύπρο και αφορούσαν, κυρίως, σε τοπιογραφίες, προσωπογραφίες και έργα που παρουσίαζαν σκηνές από την καθημερινή ζωή. Αργότερα ασχολείται με νεκρές φύσεις, γυμνά, μυθολογικά και ιστορικά θέματα, την αγιογραφία και με αντιγραφές έργων από καλλιτεχνικά ρεύματα, όπως η art nouveau και η art deco.

Τα πρώτα του έργα, επηρεασμένα από το ακαδημαϊκό κλίμα της σχολής του Μονάχου και τον γαλλικό υπαιθρισμό, αποκτούν σιγά σιγά αγοραστική αξία και συμβάλλουν στη δημιουργία εικαστικής συνείδησης στην Κύπρο. Ασχολείται επίσης με την αγιογραφία, ξεφεύγοντας από τους αυστηρούς κανόνες της βυζαντινής παράδοσης, επηρεασμένος από τον νατουραλισμό και το πνεύμα της δυτικής θρησκευτικής τέχνης. Τον μεγαλύτερο όγκο δημιουργίας του, αποτελούν οι υδατογραφίες εκ του φυσικού, στην προσπάθειά του να συλλάβει το στιγμιαίο. Επηρεάζεται κυρίως από Άγγλους ζωγράφους που έρχονται αυτή την περίοδο στην Κύπρο.

Εκθέτει, τακτικά, έργα του στην ετήσια “Κυπριακή Καλλιτεχνική Έκθεση”, η οποία διοργανώνεται για πρώτη φορά το 1931, με πρωτοβουλία του Άγγλου κυβερνήτη Sir Ronald Storrs, και αποτελεί την πρώτη οργανωμένη προσπάθεια προβολής της κυπριακής εικαστικής δημιουργίας.

Έτσι ο Κισσονέργης είναι ήδη γνωστός ζωγράφος στην Κύπρο και πωλεί έργα του, όταν οργανώνει την πρώτη του ατομική έκθεση το 1952.

Έργα του υπάρχουν στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, στην Πινακοθήκη του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', στη συλλογή του Παγκυπρίου Γυμνασίου, στην Πινακοθήκη Πιερίδη και σε διάφορες προσωπικές συλλογές.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΙΣΣΟΝΕΡΓΗΣ

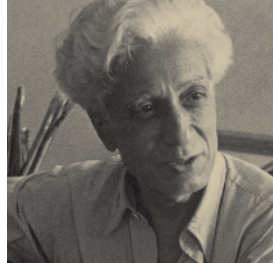
«Η Καρπασιτού» (1929),
λάδι σε ξύλο, 46 x 35 εκ.

Από τη συλλογή της Κρατικής Πινακοθήκης
Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης,
Λευκωσία.

Το έργο «Η Καρπασιτού» είναι εμπνευσμένο από την καθημερινή ζωή των ανθρώπων, που μαζί με τα τοπία αποτέλεσαν τα αγαπημένα θέματα του καλλιτέχνη από την αρχή της καλλιτεχνικής του πορείας μέχρι το τέλος. Το έργο, όπως και άλλες ελαιογραφίες του με το ίδιο θέμα, είναι επηρεασμένο από το πνεύμα της ζωγραφικής του Γαλλικού Υπαιθρισμού. Στο έργο υπάρχει ισορροπία στη σημασία που δίνει ο καλλιτέχνης στο σχέδιο και στο χρώμα. Χρησιμοποιεί, κυρίως, μουντά χρώματα και η πινελιά του είναι ήρεμη και περιγραφική.



Φωτογράφιση έργου: Μιχάλης Θεοχαρίδης



ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ (1900-1994)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Αδαμάντιος Διαμαντής γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1900. Από μικρός άρχισε να βοηθά τον πατέρα του στην κατασκευή επίπλων, ανακαλύπτοντας μια ιδιαίτερη δεξιότητα στο σχέδιο. Φοίτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο με καθηγητές τον Ανδρέα Θυμόπουλο και τον Ιωάννη Κισσονέγγη, οι οποίοι τον μύησαν στο έργο των μεγάλων ζωγράφων.

Ακολούθως, φοίτησε για έναν χρόνο στην Αγγλική Σχολή και διορίστηκε στο Κτηματολόγιο το 1920. Η επιθυμία του, όμως, να σπουδάσει ζωγραφική τον οδήγησε σε παραίτηση και τον Οκτώβριο του 1920 έφυγε για την Αγγλία. Ήταν ο πρώτος Κύπριος που επέλεξε το Λονδίνο για να σπουδάσει τέχνη.

Στην αρχή γράφτηκε στο Saint Martin's School of Art. Μετά από προτροπή του Διευθυντή της Σχολής, συνέχισε τις σπουδές του σε μεταπτυχιακό επίπεδο στο Royal College of Art, από όπου και αποφοίτησε με διάκριση, το 1923.

Κατά τη διάρκεια των σπουδών του συνδέθηκε με πολλούς συμμαθητές του, όπως ο Henry Moore και η Barbara Hepworth, οι οποίοι αναδείχθηκαν αργότερα σε σημαντικές μορφές της σύγχρονης τέχνης. Μαζί με τον Henry Moore μοιράστηκαν το Α΄ βραβείο σχεδίου της Σχολής.

Μετά τις σπουδές του, ο Διαμαντής επέστρεψε στην Κύπρο και δίδαξε για έναν χρόνο σχέδιο και ζωγραφική στο

Παρθεναγωγείο Φανερωμένης. Παραιτήθηκε, όμως, για να επιστρέψει στο Λονδίνο με την ελπίδα να βρει εργασία και να εγκατασταθεί εκεί. Το 1925 ο Διαμαντής παντρεύτηκε στο Λονδίνο και μετά τη γέννηση του πρώτου του παιδιού επέστρεψε στην Κύπρο μαζί με την οικογένειά του.

Τον Σεπτέμβριο του 1926 διορίστηκε καθηγητής στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, όπου εργάστηκε μέχρι την αφυπηρέτησή του, το 1962. Παράλληλα με την εκπαιδευτική του δραστηριότητα, πρωτοστάτησε στη δημιουργία του Μουσείου Λαϊκής Τέχνης για τη διαφύλαξη και προβολή της λαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου. Το 1948 διορίστηκε διευθυντής του Μουσείου. Πέθανε στη Λευκωσία τον Απρίλιο του 1994.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Ο συμμαθητής του Διαμαντή, Henry Moore, τον μύησε στην πρωτόγονη και αρχαϊκή τέχνη. Παρά τους διαφορετικούς δρόμους που πήραν, ασχολήθηκαν και οι δύο έντονα με το θέμα της μητρότητας. Ο Διαμαντής στη ζωγραφική του παρουσιάζει συχνά γλυπτικές φόρμες που ίσως θυμίζουν το έργο του Moore. Άλλες επιδράσεις που είχε στα φοιτητικά του χρόνια προήλθαν από τη μελέτη της ζωγραφικής του Kandinsky.

Επηρεασμένος από τα ευρωπαϊκά κινήματα αλλά και την αρχαιοελληνική και βυζαντινή τέχνη, ο Διαμαντής διαμορφώνει ένα προσωπικό εικαστικό ύφος. Αρχικά εμπνέεται από τον ιμπρεσιονισμό και ιδιαίτερα τον Cézanne.

Στα έργα του κυριαρχούν το τοπίο και οι νεκρές φύσεις. Αργότερα στρέφεται προς την ανθρώπινη φιγούρα, στοχεύοντας στην αποτύπωση της ζωής των ανθρώπων της Κύπρου. Μία άλλη μεγάλη σειρά έργων του είναι αυτά με σκηνές από την καθημερινή ζωή των αγροτών, με χαρακτηριστική την παρουσία της γυναίκας με τη διπλή ιδιότητα, της αγρότισσας και της μητέρας, καθώς και της ιδεατής και συμβολικής της παρουσίας.

Ο Διαμαντής ταξιδεύει σε πολλά μέρη της Κύπρου και συλλέγει υλικό για τη δημιουργία Μουσείου Λαϊκής Τέχνης. Στις περιηγήσεις του αυτές αποτυπώνει στα ζωγραφικά του τετράδια μορφές της κυπριακής υπαίθρου, αρκετές από τις οποίες χρησιμοποιούσε αργότερα σε πίνακες. Στο τέλος της ζωής του αισθάνθηκε την ανάγκη να αποδώσει τις εμπειρίες του από τον κόσμο που γνώρισε, σε ένα μεγάλο έργο. Από έναν τεράστιο αριθμό σχεδίων του, επέλεξε 75 αντιπροσωπευτικά σχέδια ανθρώπων και τοπίων, για να δημιουργήσει το μνημειακό έργο «Ο κόσμος της Κύπρου» (1967-1972, μήκος 17,5 μ. και ύψος 1,75 μ.).

Έργα του στην Κύπρο βρίσκονται στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, στη Λεβέντειο Πινακοθήκη, στις συλλογές του Δήμου Λεμεσού, της Πρεσβείας της Ελλάδας, του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ και σε ιδιωτικές συλλογές.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

«Ο βιολάρης Θόδωρος» (1951),
λάδι, 66 x 87 εκ.

Από τη συλλογή της Κρατικής Πινακοθήκης
Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης,
Λευκωσία.

«Ο βιολάρης Θόδωρος» είναι ένα από τα σημαντικότερα έργα του καλλιτέχνη, το οποίο παρουσιάζει το καφενείο ως κλειστό καταφύγιο των ανδρών, αντανακλώντας την ανδροκρατούμενη κοινωνία της εποχής. Στόχος του είναι η απόδοση της εσωτερικής διάθεσης των διάφορων ανθρώπινων χαρακτήρων που εμφανίζονται στο έργο.





ΤΑΚΗΣ ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ (1900-1978)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γεννήθηκε στη Λεμεσό το 1900. Το οικογενειακό του περιβάλλον τον ώθησε από νωρίς να αναπτύξει μεγάλο ενδιαφέρον για τα γράμματα και τις τέχνες. Η αγάπη του για τη ζωγραφική εκφράστηκε από τα μαθητικά του χρόνια και καλλιεργήθηκε από τον δάσκαλό του, ζωγράφο, Γιώργο Φασουλιώτη. Ιδιαίτερα σημαντική και καθοριστική υπήρξε η γνωριμία και φιλία του με τον λογοτέχνη και ζωγράφο Νίκο Νικολαΐδη.

Το 1918 πήγε στην Αθήνα όπου σπούδασε νομικά. Παράλληλα με τις σπουδές του παρακολούθησε για δύο χρόνια (1920-1922) μαθήματα σχεδίου στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών και στη Σχολή των Φιλοτέχνων. Το 1924 επέστρεψε στην Κύπρο και εργάστηκε ως δημοσιογράφος, εκφράζοντας έτσι την αγάπη του για τα γράμματα. Το 1928 εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Αθήνα. Διατήρησε όμως στενή επαφή με την Κύπρο, ως συνεργάτης στο περιοδικό «Κυπριακά Γράμματα» για ποικίλα πνευματικά και καλλιτεχνικά θέματα.

Την πρώτη του δημόσια παρουσία ως ζωγράφος την έκανε το 1939, συμμετέχοντας σε ομαδική έκθεση στην αίθουσα Στρατηγοπούλου στην Αθήνα. Στην ίδια αίθουσα οργάνωσε και την πρώτη του ατομική έκθεση το 1954.

Το 1955 οργάνωσε τη δεύτερη ατομική του έκθεση στην Αθήνα, στην γκαλερί «Αδέλ» και απέσπασε πολλές θετικές κριτικές.

Παρόλο που έζησε και δημιούργησε στην Αθήνα, συγκαταλέγεται ανάμεσα στους Κύπριους εικαστικούς καλλιτέχνες της πρώτης γενιάς, διότι διατήρησε μία έντονη πνευματική σχέση με την Κύπρο. Το 1952 οργάνωσε την πρώτη του ατομική έκθεση στην Κύπρο, γεγονός σπάνιο για την εποχή, συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία εικαστικής παράδοσης. Ακολούθησαν πολλές άλλες ατομικές εκθέσεις του στην Αθήνα και στην Κύπρο. Επίσης, εκπροσώπησε την Κύπρο το 1967, μαζί με άλλους καλλιτέχνες, στο Winterfest '67.

Ο Τάκης Φραγκούδης πέθανε το 1978 στην Αθήνα.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Αρχικά κινείται στο πνεύμα της ζωγραφικής του Κωνσταντίνου Παρθένου. Μετά όμως στρέφεται προς την αφηρημένη ζωγραφική με σουρεαλιστικά στοιχεία, εστιάζοντας στον εσωτερικό του κόσμο και εκφράζοντας τη συνείδηση και τη φαντασία του. Πειραματίζεται συνεχώς και ερευνά θέματα που αφορούν στη φόρμα και στο χρώμα, στη δομή και στην εκφραστική δύναμη του υλικού

του. Ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τις μονοχρωματικές αποδόσεις, επεξεργάζεται τους τόνους και τις αποχρώσεις των χρωμάτων και μελετά την επίδραση του φωτός πάνω στα αντικείμενα, κτίζοντας έτσι θεματικά τα έργα του.

Εισάγει στα έργα του στοιχεία από το κίνημα του κυβισμού και της αφηρημένης τέχνης. Επηρεασμένος από το κίνημα της pop art, συνδυάζει στα έργα του ζωγραφική και κολάζ, χρησιμοποιώντας κομμάτια από περιοδικά της εποχής. Επίσης, δημιουργεί έργα στο πλαίσιο της op art και της γεωμετρικής αφαίρεσης. Θεωρείται ένας από τους πρωτοπόρους καλλιτέχνες που υιοθέτησαν τάσεις και ρεύματα της αφηρημένης τέχνης.

Έργα του μπορούμε να βρούμε στη Δημοτική Πινακοθήκη Λεμεσού και στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης.

ΤΑΚΗΣ ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

«Διαδήλωση μαθητών κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα 55-59»
(1956), λάδι, 65 x 85 εκ.

Από τη συλλογή της Δημοτικής Πινακοθήκης Λεμεσού.

Θεματικά, το έργο είναι εμπνευσμένο από τη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου και συγκεκριμένα από τον απελευθερωτικό αγώνα του 1955-59. Παρουσιάστηκε σε ατομική έκθεση του καλλιτέχνη, μαζί με έργα με το ίδιο θέμα. Κατά την περίοδο αυτή, ο Τάκης Φραγκούδης πειραματίζεται με τον κυβισμό, που είναι εμφανής στο συγκεκριμένο έργο. Το θέμα δομείται με στόχο την αναπαράσταση της ελληνικής σημαίας, μέσα από τις αποχρώσεις του γαλάζιου και του λευκού, και με την κατάλληλη τοποθέτηση των ανθρώπινων φιγούρων.





ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΟΛ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ (1901-1972)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γεννήθηκε στην Αμμόχωστο το 1901. Η οικογένειά του ήταν εύπορη, γεγονός που του επέτρεψε να μεταβεί στη Λευκωσία, σε ηλικία 15 χρόνων, για να συνεχίσει τις γυμνασιακές του σπουδές στο Παγκύπριο Γυμνάσιο. Στη συνέχεια έφυγε για το Λονδίνο, όπου παρέμεινε για 13 χρόνια. Εκεί σπούδασε νομικά στο Middle Temple και παράλληλα συνδέθηκε φιλικά με αρκετούς καλλιτέχνες, όπως τον John Piper, τον Ben Nicholson και τον Augustus John. Επέστρεψε στην Κύπρο το 1933 και εξάσκησε για μικρό χρονικό διάστημα το δικηγορικό επάγγελμα.

Παρόλο που η εικαστική του δραστηριότητα κατά τα μαθητικά και φοιτητικά του χρόνια δεν είναι γνωστή και το παλαιότερό του έργο στον κατάλογο της πρώτης του ατομικής έκθεσης φέρει την ημερομηνία 1939, υπάρχουν ενδείξεις ότι ασχολήθηκε με τη ζωγραφική πολύ νωρίτερα. Δυστυχώς, δεν έχουν διασωθεί έργα του από την πρώιμη αυτή περίοδο. Δεν φοίτησε ποτέ σε σχολή Καλών Τεχνών, αλλά ήταν γνώστης της ιστορίας της Τέχνης και είχε αποκτήσει πολλές εμπειρίες από επισκέψεις του σε μουσεία, πινακοθήκες και εκθέσεις στο εξωτερικό.

Ο Γεώργιος Πολ. Γεωργίου πέθανε το 1972 στην Αμμόχωστο.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Ο Γεώργιος Πολ. Γεωργίου είναι αυτοδίδακτος και το έργο του δεν ακολουθεί κάποιο καλλιτεχνικό ρεύμα ή σχολή. Μελετά και προσεγγίζει νέες ή παλαιότερες μορφές τέχνης με έναν πρωτότυπο, προσωπικό τρόπο και επηρεάζεται από διάφορους καλλιτέχνες. Το έργο του χωρίζεται σε τρεις μεγάλες ενότητες: στα τοπία, στα έργα του με θέμα τον άνθρωπο και στις μεγάλες συνθέσεις με θέμα τη σύγχρονη ιστορική πραγματικότητα και τη θρησκευτική ζωή.

Στην αρχή της καλλιτεχνικής του πορείας και μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '40, ασχολείται, κυρίως, με την τοπιογραφία, με στόχο τη ρεαλιστική απεικόνιση. Ένα μεγάλο μέρος των τοπιογραφιών του έχουν θέμα τις εκκλησίες. Από τα τέλη της δεκαετίας του '40 και μετά, πειραματίζεται με μορφικές παραμορφώσεις στα έργα του και καταργεί το βάθος, επηρεασμένος από τον μοντερνισμό.

Στην ενότητα των έργων με θέμα τον άνθρωπο ανήκουν τα έργα του που είναι αφιερωμένα στο γυναικείο γυμνό. Στα έργα αυτά επηρεάζεται από τον Modigliani, διαμορφώνοντας όμως ένα δικό του ύφος. Στην ίδια ενότητα ανήκουν και τα έργα του με θέμα τη μητρότητα, που είναι εμπνευσμένα από τη βυζαντινή και λαϊκή τέχνη και, συγκεκριμένα, από τη βρεφοκρατούσα Παναγία. Σημαντικές είναι και οι προσπάθειές του να παρουσιάσει μία νέα εικονογραφική πρόταση απόδοσης θρησκευτικών θεμά-

των, συνδυάζοντας στοιχεία της βυζαντινής τέχνης, της λαϊκής τέχνης και του μοντερνισμού.

Στην ενότητα με θέμα τη σύνδεση της βυζαντινής αιογραφίας με τη σύγχρονη ζωή και τον άνθρωπο, μεταφέρει στα έργα του ιστορικά και θρησκευτικά θέματα, όπως η ανάσταση του Χριστού στο παρόν, σε ένα καθαρά κυπριακό, αγροτικό τοπίο. Ο Γεώργιος Πολ. Γεωργίου εμπνέεται επίσης από τον αγώνα του 1955-1959, δίνοντας μία σειρά από έργα που σκιαγραφούν διάφορες πτυχές του αγώνα.

Η δουλειά του παρουσιάζεται δημόσια για πρώτη φορά το 1940, σε ομαδική έκθεση που διοργάνωσε ο Αδαμάντιος Διαμαντής στο Αθλητικό Σωματείο ΑΠΟΕΛ. Ακολουθούν έξι ατομικές εκθέσεις στην Κύπρο και επτά στο εξωτερικό, στις οποίες αποσπά πολλές θετικές κριτικές για το έργο του, από σημαντικές προσωπικότητες των τεχνών. Αυτό τον καθιστά τον πρώτο Κύπριο ζωγράφο, του οποίου η φήμη και το έργο έχουν περάσει τα σύνορα της Κύπρου. Για αυτό και αρκετά έργα του βρίσκονται σήμερα σε ιδιωτικές και δημόσιες συλλογές στο εξωτερικό.

Έργα του στην Κύπρο βρίσκονται στις συλλογές της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, της Πινακοθήκης Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', της πρεσβείας της Ελλάδας στην Κύπρο, του Προεδρικού Μεγάρου, της Λεβέντειου Πινακοθήκης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΟΛ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

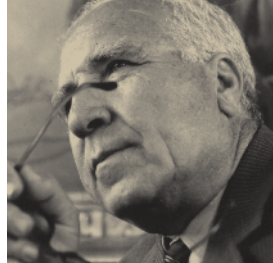
«Χωριάτικη αυλή» (1954),
λάδι σε ξύλο.

Από τη συλλογή της Ελένης Χρυσσομιδίου.

Το έργο «Χωριάτικη αυλή» παρουσιάζει μία σκηνή από την καθημερινή ζωή του χωριού. Είναι ένα από τα λίγα έργα του καλλιτέχνη, στα οποία η παρουσία του ανθρώπου παίζει κεντρικό ρόλο, αφού στα περισσότερα εστιάζεται στην προσωποποίηση άψυχων αντικειμένων με την παρουσία του ανθρώπου να είναι συμπληρωματική. Στο έργο συνοψίζονται πολλά από τα υφολογικά χαρακτηριστικά της ώριμης καλλιτεχνικής γραφής του καλλιτέχνη, όπως η σχέση του με τον μοντερνισμό και την *art nouveau*, με την κατάργηση του βάθους, την κομψή παραμόρφωση των μορφών και τη δυναμική, ρυθμική κίνηση της γραμμής. Το έργο είναι οργανωμένο κυκλικά, το βάθος καταργείται και όλα διαδραματίζονται στην επιφάνεια, ενώ τα περιγράμματα είναι απλά, απεικονίζοντας έτσι μία ήρεμη καθημερινότητα.

Φωτογραφία έργου από Νικήτα, Σ. Ε. (2002)
Κύπριοι Καλλιτέχνες: Η πρώτη Γενιά: Γεώργιος
Πολυβίου Γεωργίου. (Τόμος 7). Λευκωσία: Εν Τύποις.





ΣΟΛΩΜΟΣ ΦΡΑΓΚΟΥΛΙΔΗΣ (1902-1981)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γεννήθηκε το 1902 στην Πάνω Ζώδια από πολύ φτωχή, αγροτική οικογένεια. Παρόλη τη φτώχεια, ο Σολωμός πήρε γυμνασιακή μόρφωση η οποία, όπως δηλώνει ο ίδιος, ζύπνησε το ενδιαφέρον του για την τέχνη. Το 1920 μαθήτευσε κοντά στον Ρώσο ζωγράφο Ηλία Καρίσιεβ. Το 1924 πήγε στην Αθήνα, όπου σπούδασε στη Σχολή Καλών Τεχνών, με καθηγητές τους Νικόλαο Λύτρα και Γεώργιο Ιακωβίδη. Παράλληλα, εργαζόταν σε εργαστήρια επιγραφών και σε διαφημιστικά γραφεία ως εικονογράφος για βιοποριστικούς λόγους. Ήταν αφοσιωμένος στις σπουδές του και κάθε χρόνο κατατασσόταν πρώτος στις εξετάσεις, γεγονός που ώθησε τους καθηγητές του να τον συστήσουν για υποτροφία από τον Αντώνιο Μπενάκη.

Το 1932 επέστρεψε στην Κύπρο και εικονογράφησε την εκκλησία της Παναγίας της Ελεούσας στο χωριό Αγρός. Το 1934, μη βρίσκοντας άλλη δουλειά στην Κύπρο, επέστρεψε στην Αθήνα, όπου γνώρισε μεγάλη επιτυχία ως καλλιτέχνης. Αυτή την εποχή δημιούργησε το μνημειακό του έργο «Έξοδος του Μεσολογγίου», το οποίο σήμερα ανήκει στη συλλογή του Δημοτικού Μεγάρου Μεσολογγίου. Η γερμανική κατοχή και οι επιπτώσεις της στην Ελλάδα τον ανάγκασαν να επιστρέψει στην Κύπρο, όπου και αφοσιώθηκε στη ζωγραφική. Ακολούθησαν πολλές εκθέσεις και βραβεύσεις του στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Πέθανε στη Λευκωσία το 1981.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Το έργο του Φραγκουλίδη είναι επηρεασμένο από το ακαδημαϊκό πνεύμα της Σχολής του Μονάχου και μπορεί να προσεγγιστεί μόνο θεματικά, διότι τα έργα του δεν είναι χρονολογημένα.

Με πηγές έμπνευσής του τον άνθρωπο και τη φύση, ζωγραφίζει ρεαλιστικά, κυρίως, προσωπογραφίες, τοπιογραφίες και νεκρές φύσεις, με εξαίρεση ελάχιστες συνθέσεις εμπνευσμένες από τη σύγχρονη ιστορική πραγματικότητα. Παρόλο που στοχεύει στην όσο το δυνατό πιστότερη απόδοση της πραγματικότητας, σε κάποια έργα του, και ιδιαίτερα στις προσωπογραφίες, φαίνεται παράλληλα και η πρόθεσή του για απόδοση στοιχείων του εσωτερικού κόσμου του προσώπου που απεικονίζει.

Ασχολείται έντονα με την τοπιογραφία, αποδίδοντας τα τοπία με τεχνική αρτιότητα, εστιάζοντας στην αρμονία των χρωμάτων, στους τόνους και στη δομή. Στις πρώτες του τοπιογραφίες είναι εμφανής ο επηρεασμός του από τον δάσκαλό του Γεώργιο Ιακωβίδη, ενώ αργότερα πειραματίζεται και με τον ιμπρεσιονισμό. Δεν ακολουθεί όμως την πορεία δημιουργίας ενός ιμπρεσιονιστικού έργου. Αντί αυτού, σχεδιάζει πρώτα σχέδια εκ του φυσικού με κάρβουνο, στα οποία δουλεύει με λεπτομέρεια τους τόνους. Στη συνέχεια, με βάση τα σχέδια, εργάζεται με λάδι στο εργαστήριό του, μεταφράζοντας τους τόνους

του μαυρόασπρου σε χρώμα. Οι θαλασσογραφίες είναι άλλο ένα αγαπημένο του θέμα, τις οποίες δομεί με βάση το φως, με το οποίο πειραματίζεται ιδιαίτερα για την απόδοση της ατμόσφαιρας, της εποχής και της ώρας.

Στα τελευταία χρόνια της ζωής του, καθηλωμένος στο σπίτι για λόγους υγείας, ασχολείται σχεδόν αποκλειστικά με τις νεκρές φύσεις, τις οποίες ζωγραφίζει στο εργαστήριό του. Σε αυτά τα έργα του εκδηλώνεται η αγάπη του για τα φυτά και ιδιαίτερα για τα λουλούδια. Επίσης, παρόλο που τα δείγματα δουλειάς του με συνθέσεις με αλληγορικό και κοινωνικό προσανατολισμό είναι ελάχιστα, φαίνεται ότι τον απασχολούν ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της ζωής του. Αυτό φαίνεται από τα πολλά προσχέδια και δοκιμές που προηγούνται του τελικού έργου.

Έργα του βρίσκονται στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης και στην Πρεσβεία της Ελλάδας στη Λευκωσία, όπως και σε ιδιωτικές συλλογές στην Κύπρο και το εξωτερικό. Η προσωπική του συλλογή έργων ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο, με διαθήκη του ίδιου του καλλιτέχνη.

ΣΟΛΩΜΟΣ ΦΡΑΓΚΟΥΛΙΔΗΣ

«Το τραπέζι του φτωχού», λάδι.
Από ιδιωτική συλλογή.

Το θέμα νεκρές φύσεις απασχολεί τον Φραγκουλίδη από την αρχή της καλλιτεχνικής του πορείας μέχρι το τέλος της ζωής του. Στο έργο «Το τραπέζι του φτωχού» φαίνεται έντονα η πρόθεση του καλλιτέχνη για την όσο το δυνατό πιο πιστή απόδοση της πραγματικότητας. Το έργο συνδέεται θεματικά με τα φτωχά παιδικά χρόνια του καλλιτέχνη και τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει, αφού η δυσκολία εξασφάλισης οικονομικών πόρων έχει αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα στον χώρο διαμονής του, σε διάφορες περιόδους της ζωής του. Το έργο συνδέεται, επίσης, θεματικά με τους ανθρώπους της κυπριακής υπαίθρου, με τους οποίους ο καλλιτέχνης βρίσκεται σε συνεχή επαφή και αποτελούν πηγή έμπνευσης για το συνολικό έργο του.





ΒΙΚΤΩΡ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ (1903-1984)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Βίκτωρ Ιωαννίδης γεννήθηκε στη Λεμεσό το 1903. Φοίτησε στο Γυμνάσιο Λεμεσού και στην Αμερικανική Ακαδημία στη Λάρνακα. Τελειώνοντας το σχολείο, θέλησε να σπουδάσει ζωγραφική, αλλά συνάντησε την αντίδραση του πατέρα του. Το 1923 κατάφερε να πείσει τον πατέρα του και να φύγει για σπουδές στη Σχολή Καλών Τεχνών στην Αθήνα. Στη σχολή είχε για καθηγητές στη ζωγραφική τους Γεώργιο Ιακωβίδη, Σπύρο Βικάτο, Νικόλαο Λύτρα, Γεώργιο Ροϊλό και Δημήτριο Γερασιώτη. Παράλληλα με τις σπουδές του, εργάστηκε ως σκιτσογράφος σε εφημερίδες και ως εικονογράφος της μεγάλης Ελληνικής Εγκυκλοπαίδειας.

Επέστρεψε στην Κύπρο το 1930 και εργάστηκε ως καθηγητής τέχνης. Παράλληλα, πειραματιζόταν με τη ζωγραφική του σε μια προσπάθεια να διαμορφώσει μια δική του τεχνική. Το 1936 ίδρυσε με τον Γιώργο Φασουλιώτη το «Ατελιέ», το πρώτο επαγγελματικό εργαστήριο διακοσμήσεων και διαφημίσεων στην Κύπρο. Ταυτόχρονα, εργαζόταν ως αρχισυντάκτης-σκιτσογράφος στη σατιρική εφημερίδα το «Γέλιο» μέχρι την αναστολή της έκδοσής της το 1937.

Ο Ιωαννίδης οργάνωσε την πρώτη του έκθεση το 1951, είκοσι δύο χρόνια μετά το τέλος των σπουδών του. Η με-

γάλη του αργοπορία στη δημόσια παρουσίαση του έργου του οφειλόταν στην ανάγκη του καλλιτέχνη να βρει μία δική του προσωπική τεχνική, μέσα από έρευνες επεξεργασίας των υλικών του, αλλά και στην αδιαφορία του κοινού της τότε εποχής για την τέχνη.

Μετά την πρώτη του έκθεση, οργάνωσε άλλες 21 εκθέσεις τόσο στη Λεμεσό όσο και σε άλλες πόλεις της Κύπρου. Το 1963 εκπροσώπησε την Κύπρο στην Μπιενάλε Αλεξάνδρειας, που ήταν και η πρώτη φορά που η Κυπριακή Δημοκρατία έπαιρνε επίσημα μέρος σε διεθνή έκθεση στο εξωτερικό. Από το 1960 ως το 1973 συμμετείχε ανελλιπώς σε όλες τις Πανελλήνιες Εκθέσεις Τέχνης. Ο Ιωαννίδης δεχόταν τον χαρακτηρισμό «ο ζωγράφος της Λεμεσού» με ιδιαίτερη ικανοποίηση, αφού συνέδεσε τη ζωή και τη δημιουργία του με την πόλη του. Πέθανε το 1984.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Η ζωγραφική του Ιωαννίδη επηρεάζεται από τον γαλλικό υπαιθρισμό και τον ιμπρεσιονισμό. Τα θέματά του είναι το τοπίο, οι σκηνές από την καθημερινή ζωή, οι νεκρές φύσεις και οι προσωπογραφίες. Στα έργα του χρησιμοποιεί την αρμονία και τις αντιθέσεις των συμπληρωματικών χρωμάτων. Δουλεύει μέσα από σκίτσα που κάνει εκ του φυσικού και τα χρησιμοποιεί ως αναφορά, προσθέ-

τοντας και αφαιρώντας στοιχεία χωρίς να αντιγράφει το θέμα του, αλλά και χωρίς να απομακρύνεται από την πραγματικότητα.

Μέσα από προσωπικές του έρευνες, ανακαλύπτει μείγματα που δημιουργούν υφές και χρωματικές ποιότητες και αναδεικνύουν τη διαφάνεια και φωτεινότητα των χρωμάτων. Δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις τεχνικές της Ιταλικής Αναγέννησης, επηρεασμένος και από τον στενό του φίλο Βασίλη Βρυωνίδη, ο οποίος έζησε αρκετά χρόνια στη Βενετία και ενδιαφερόταν για τις παλιές τεχνικές.

Έργα του Βίκτωρα Ιωαννίδη βρίσκονται στη συλλογή της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, στη συλλογή Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου, στη Δημοτική Πινακοθήκη Λεμεσού και σε ιδιωτικές συλλογές.

ΒΙΚΤΩΡ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

«Θαλασσινό» (1979),
λάδι σε ξύλο, 34 x 44 εκ.

Από τη συλλογή του Πολιτιστικού Ιδρύματος
Τράπεζας Κύπρου.

Ο Ιωαννίδης ως τοπιογράφος δημιούργησε πολλές θαλασσογραφίες. Στο έργο του «Θαλασσινό», δίνει με φωτεινά χρώματα και ελεύθερες πινελιές τη ρευστότητα του κυρίαρχου υγρού στοιχείου και τους ιριδισμούς του φωτός, που παίζει με τη θάλασσα, τις βάρκες και τα κτίσματα του λιμανιού. Πρόκειται για ένα χαρούμενο έργο που θέλει να μεταφέρει στον θεατή τη συγκίνηση που ένιωθε ο ζωγράφος μπροστά στην ομορφιά της φύσης.



Φωτογραφία έργου από Φωτογραφικό Αρχείο
Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου.



ΛΟΥΚΙΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ-ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (1909-1994)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Λουκία Νικολαΐδου-Βασιλείου, κόρη εύπορης οικογένειας, γεννήθηκε στη Λεμεσό το 1909. Φοίτησε στην Ιδιωτική Σχολή Ξένων Γλωσσών και Ελληνικών Μαθημάτων. Όταν αποφοίτησε από τη σχολή, διδάχθηκε ζωγραφική από τη σχολή ABC του Παρισίου, μέσω αλληλογραφίας.

Με την παρότρυνση του ζωγράφου Βασίλη Βρυωνίδη, πήρε τη μεγάλη απόφαση να πάει στο Παρίσι για σπουδές. Για τα δεδομένα της Κύπρου εκείνης της εποχής, η απόφαση αυτή θεωρήθηκε επαναστατική, αφού η θέση της γυναίκας ήταν στο σπίτι και στην οικογένεια. Έτσι, η Λουκία Νικολαΐδου έγινε η πρώτη Κύπρια γυναίκα που σπούδασε τέχνη. Το 1929 φοίτησε για έναν χρόνο στην Ακαδημία Colarossi και, ακολούθως, με παρότρυνση του Έλληνα γλύπτη Κωνσταντίνου Δημητριάδη, μετεγγράφηκε στην Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts. Μαθήτευσε στο εργαστήριο του Lucien Simon, ο οποίος επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο σκέψης της.

Το 1933 πήρε το δίπλωμά της και επέστρεψε στην Κύπρο. Οργάνωσε την πρώτη της ατομική έκθεση το 1934, χωρίς θετική ανταπόκριση από το κυπριακό κοινό, που δεν ήταν ακόμη έτοιμο να δεχτεί μία διαφορετική, πιο σύγχρονη απόδοση της πραγματικότητας. Ακολούθησαν και άλλες ατομικές εκθέσεις με παρόμοια ψυχρή ανταπόκριση από το κοινό. Το 1937 αποφάσισε να εγκατασταθεί στο Λονδίνο, όπου συνέχισε την καλλιτεχνική της δημιουργία και

εξέθεσε τα έργα της σε ομαδική έκθεση, παίρνοντας πολύ θετικές κριτικές από τον τύπο. Τα επόμενα χρόνια παντρεύτηκε και σταδιακά απομακρύνθηκε από την καλλιτεχνική κίνηση, επικεντρώνοντας την προσοχή της στην οικογένειά της και στη φροντίδα των τριών κοριτσιών της. Πέθανε στην Αγγλία το 1994.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ

Κατά τη διάρκεια των σπουδών της στο Παρίσι, η Λουκία Νικολαΐδου δημιουργεί συνθέσεις ρεαλιστικές, προσπαθώντας όμως να ξεπεράσει την απλή παραστατική απόδοση της εξωτερικής εμφάνισης των απεικονιζόμενων προσώπων, δίνοντας έμφαση στα συναισθήματά τους. Κατά τη διάρκεια της παραμονής της στην Κύπρο, ασχολείται και με τη θεματική του τοπίου, καθώς επίσης και με την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Προσπαθεί να δώσει το προσωπικό της ύφος στα έργα αυτά, αδιαφορώντας για τις λεπτομέρειες και προσδίδοντας την αντίθεση μεταξύ παράδοσης και νεωτερισμού. Αυτή την περίοδο την απασχολεί έντονα η χρήση του χρώματος, ως τρόπου έκφρασης και συμβολισμού στο έργο.

Επηρεάζεται από την ομάδα των nabi, χρησιμοποιώντας έντονα περιγράμματα, μεγάλες χρωματικές επιφάνειες και ξεκάθαρα χρώματα. Το φόντο της είναι απροσδιόριστο και κάποιες φορές με διακοσμητικά στοιχεία, χωρίς να την απασχολεί έντονα το βάθος. Την περίοδο που ζούσε στην Αγγλία, τα έργα της γίνονται πιο γεωμετρικά,

με έντονο το στοιχείο της σχηματοποίησης, αλλά ταυτόχρονα με μια πιο εξπρεσιονιστική διάθεση. Εγκαταλείπει τις μεγάλες χρωματικές επιφάνειες και τον συμβολισμό που προσδίδει το χρώμα. Επηρεάζεται από καλλιτέχνες όπως ο Picasso και ο Gauguin και από σύγχρονα εικαστικά ρεύματα της εποχής όπως ο μεταϊμπρεσιονισμός, ο φοβισμός, ο εξπρεσιονισμός και το ναΐφ.

Η γυναικεία φιγούρα επικρατεί στα έργα της Λουκίας. Έντονα την απασχολεί και ο τρόπος που θα εκφράσει εικαστικά τη συμβολική διάσταση της γυναίκας ως μητέρας, θεάς, ζωδότρας, δημιουργού, αγωνίστριας. Τα πρόσωπα των γυναικών παρουσιάζονται με μεγάλα εκφραστικά μάτια, έντονα χείλη και καμπυλωτά φρύδια. Σε αρκετές περιπτώσεις, η χρήση της μονοχρωμίας και η τοποθέτηση του θέματος σε ασαφή και απροσδιόριστο χώρο τη βοηθά στη συμβολική απόδοση του θέματός της.

Η Λουκία Νικολαΐδου-Βασιλείου παρουσίασε τη δουλειά της σε τρεις ατομικές εκθέσεις στην Κύπρο και σε ομαδικές στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Έργα της στην Κύπρο βρίσκονται στη συλλογή της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, στη συλλογή του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου και στη Δημοτική Πινακοθήκη Λεμεσού.

ΛΟΥΚΙΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ-ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

«A group of friends -'Εκσαση»,
λάδι σε καμβά, 100 x 114 εκ.
Από τη συλλογή της Κρατικής Πινακοθήκης
Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης,
Λευκωσία.

Στο έργο αυτό ασχολήθηκε με την αγαπημένη της θεματική, τις προσωπογραφίες. Απεικονίζονται τέσσερις φιγούρες, δύο άντρες και δύο γυναίκες. Η έμφαση όμως δίνεται στις γυναικείες φιγούρες, αφού ξεχωρίζουν με τα έντονα χρώματα στα ρούχα τους και την τοποθέτησή τους στο μπροστινό πλάνο του έργου. Προσπαθεί να αποδώσει την έκφραση των συναισθημάτων με τη δημιουργία μεγάλων ματιών. Δίνει μυστηριώδες ύφος στο έργο μέσα από στοιχεία όπως τα έντονα περιγράμματα, τα ξεκάθαρα και έντονα χρώματα, η έκφραση προσώπων και το σκοτεινό και απροσδιόριστο φόντο. Το έργο είναι επηρεασμένο από τα έργα του καλλιτέχνη Gauguin.



Φωτογράφιση έργου: Μιχάλης Θεοχαρίδης



ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΚΑΝΘΟΣ (1910-1993)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Τηλέμαχος Κάνθος γεννήθηκε στο χωριό Άλωνα στις 24 Φεβρουαρίου 1910. Το 1923 φοίτησε στο Γυμνάσιο Αμμοχώστου και, ακολούθως, το 1929 συνέχισε τις σπουδές του στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών στην Αθήνα. Οικονομικές αντιξοότητες τον ανάγκασαν να επιστρέψει στην Κύπρο το 1932 και να εργαστεί στο Γυμνάσιο Αμμοχώστου. Την ίδια χρονιά γνώρισε τον Κύπριο ζωγράφο Αδαμάντιο Διαμαντή και έγιναν δύο καλοί φίλοι. Το 1934 οργάνωσε την πρώτη του ατομική έκθεση στην Αμμόχωστο και αποφάσισε να συνεχίσει τις σπουδές του στην Αθήνα. Τον επόμενο χρόνο έλαβε έπαινο λιθογραφίας, καθώς και έπαινο χαλκογραφίας, τον οποίο μοιράστηκε με τον ζωγράφο Γιάννη Τσαρούχη.

Το 1942 αποδέχτηκε τον διορισμό του στο Γυμνάσιο Αμμοχώστου και άσκησε το επάγγελμα του καθηγητή για δύο χρόνια. Την περίοδο αυτή ζωγράφιζε ακατάπαυστα, τοπία με φωτεινά χρώματα. Παράλληλα, ασχολήθηκε με τη σκηνογραφία και την ενδυματολογία, προσφέροντας σημαντικά στην καλλιτεχνική βελτίωση των πρώτων θεατρικών παραστάσεων στην Κύπρο. Το 1944 εργάστηκε στη Λεμεσό, στον τομέα των εμπορικών διαφημίσεων. Το 1950 ταξίδεψε στην Ευρώπη και ήρθε σε επαφή με σημαντικούς καλλιτεχνικούς χώρους. Δύο χρόνια αργότερα επέστρεψε στην Κύπρο και εργάστηκε ως καθηγητής στο Παγκύπριο Γυμνάσιο.

Κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα 1955-59, το Παγκύπριο Γυμνάσιο έκλεισε και ο Κάνθος δίδασκε πλέον στο σπίτι του, ενώ ασχολήθηκε και με την εικονογράφηση βιβλίων. Το 1959 και 1960 αντίστοιχα, οργάνωσε δύο εκθέσεις με ελαιογραφίες. Το 1964 ανέλαβε καθήκοντα γραμματέα στο Επιμελητήριο Καλών Τεχνών (Ε.ΚΑ.ΤΕ.). Από το 1969 μέχρι το 1975 διετέλεσε μέλος της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας.

Ο Τηλέμαχος Κάνθος απεβίωσε στις 18 Νοεμβρίου του 1993.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Ο Τηλέμαχος Κάνθος εκφράζεται εικαστικά με το σχέδιο, τη ζωγραφική (υδατογραφία, ελαιογραφία) και τη χαρτοκτική. Στον ζωγραφικό τομέα, ο Κάνθος δείχνει ιδιαίτερη αγάπη στη φύση και στην τοπιογραφία. Το φως, οι αντιθέσεις των χρωμάτων και οι τονικές διαβαθμίσεις τον απασχολούν έντονα στο ζωγραφικό του έργο, καθώς είναι επηρεασμένος από τον ιμπρεσιονισμό και τον μεταϊμπρεσιονισμό και ιδιαίτερα από τον καλλιτέχνη Σεζάν.

Παρά την προτίμηση του στο τοπίο, δεν εγκαταλείπει την ανθρώπινη μορφή που παρουσιάζεται σε αρκετά έργα του, με θέματα από την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Στα περισσότερα έργα του απεικονίζει όχι μόνο τα εξωτερικά χαρακτηριστικά των ανθρώπινων μορφών, αλλά και την εσωτερική ψυχική τους κατάσταση.

Ο πόλεμος του 1974 επηρεάζει τη σχέση του καλλιτέχνη με το χρώμα. Επιθυμεί να αποδώσει την ένταση του πολέμου, του πόνου και της προσφυγιάς με την τεχνική της χαρακτηριστικής και την αποτύπωση των χαρακτηριστικών του σε μαυρόασπρο. Δεν τον ενδιαφέρει η λεπτομέρεια και τα έργα του γίνονται αφαιρετικά, για να εκφράσουν τους συμβολισμούς που τα θέματά του εμπεριέχουν.

Το 1978 επιστρέφει στη ζωγραφική. Επισκέπτεται συχνά το χωριό του την Άλωνα, όπου ζωγραφίζει το τοπίο του χωριού, εναλλάσσοντας τη χρωματική του παλέτα αναλόγως της εποχής. Εγκαταλείπει τις μεγάλες επίπεδες χρωματικές επιφάνειες και χρησιμοποιεί έντονες ανομοιόμορφες πινελιές. Χρησιμοποιεί, επίσης, έντονες χρωματικές αντιθέσεις και τονικές διαβαθμίσεις.

Ο Κάνθος συμμετείχε σε πολλές εκθέσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Η Ακαδημία Αθηνών τον βράβευσε για τη σημαντική προσφορά του το 1979. Επίσης, το 1984 βραβεύτηκε το χαρακτηριστικό του έργο «Σκληροί Χρόνοι», στην XV Μπιενάλε της Αλεξάνδρειας.

Έργα του βρίσκονται στο Ίδρυμα Τηλέμαχος Κάνθος, στη συλλογή της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, στο Μουσείο Χαρακτητικής Χαμπή, στο Μουσείο Τεχνών Λουκίας και Μιχαλάκη Ζαμπέλα, στη Δημοτική Πινακοθήκη Λεμεσού και στην Πινακοθήκη Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'.

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΚΑΝΘΟΣ

Σειρά χαρακτικών «Σκληροί Χρόνοι»,
Μαύρο Θέρος του '74 (1977),
ξυλογραφία.

Μετά την τουρκική εισβολή το 1974, ο Τηλέμαχος Κάνθος δημιουργεί μία σειρά μνημειακών χαρακτικών, με τίτλο «Σκληροί Χρόνοι». Η χαρακτηριστική του αλλάζει ύφος και χαρακτηρίζεται από ένταση και δραματικότητα. Στη σειρά των έντεκα ξυλογραφιών του «Σκληροί Χρόνοι» (1976 – 78) τονίζει τα έντονα συναισθήματα πόνου και οδύνης από την τουρκική εισβολή. Γίνεται πιο αφαιρετικός και δίνει έμφαση στον τραγικό χαρακτήρα της σκηνής και στα συναισθήματα που θέλει να μεταδώσει.

Φωτογράφιση έργου: Νίκος Λουκά



Η ήρω Σκλήρο Χρόνοι του '74

Τ. Κάνθος 1977



ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΑΘΗΣ (1913-1987)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Κώστας Στάθης γεννήθηκε το 1913 στο χωριό Ασκά της Πιτσιλιάς, όπου και έζησε τα παιδικά του χρόνια, αλλά και τα τελευταία 37 χρόνια της ζωής του. Μετά την αποφοίτησή του από το Δημοτικό Σχολείο του Ασκά, φοίτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας (1929-1935). Ο Κώστας Στάθης έδειξε το ταλέντο του στη ζωγραφική από τη μαθητική του ζωή, με καθηγητές τέχνης τον Ανδρέα Θυμόπουλο, τον Ιωάννη Κισσονέργη και τον Αδαμάντιο Διαμαντή. Ο ποιητής Τεύκρος Ανθίας, που είδε το ταλέντο του σε μία ατομική έκθεση του ζωγράφου, έγραψε πως πρόκειται για ένα αληθινό ταλέντο και μια καλλιτεχνική ιδιοφυΐα.

Μετά την αποφοίτησή του, το 1936 μετέβη στην Αθήνα με υποτροφία, για να φοιτήσει στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών. Εκεί φοιτούσε και ο Τηλέμαχος Κάνθος, δεύτερος εξάδελφος και στενός του φίλος. Μαζί φοίτησαν για ένα χρονικό διάστημα στο εργαστήριο του χαράκτη Γιάννη Κεφαληνού. Ο Κώστας Στάθης αναμείχθηκε με τους καλλιτεχνικούς κύκλους της Αθήνας και έλαβε μέρος σε ομαδικές εκθέσεις. Όσοι τον γνώρισαν στην Αθήνα μιλούσαν για το ταλέντο του, την εφευρετικότητά του, την ελεύθερη σκέψη του και την πρωτοτυπία του εικαστικού του έργου.

Το 1941 αναγκάστηκε να διακόψει τις σπουδές του και να επιστρέψει στην Κύπρο, αφού η Ελλάδα βρισκόταν υπό

συνθήκες κατοχής. Εργάστηκε στο Γραφείο Δημόσιων Πληροφοριών, φτιάχνοντας αφίσες και έπειτα ως καθηγητής τέχνης στο τότε Ινστιτούτο Μελκονιάν στη Λευκωσία. Πνεύμα ανήσυχο και δημιουργικό εγκατέλειψε την εκπαίδευση δύο χρόνια αργότερα και προχώρησε στη δημιουργία ενός πρωτοποριακού υφαντουργείου. Ήταν μία μικρή αλλά επιτυχημένη επιχείρηση με ένα πρότυπο εργαστήριο υφαντουργίας, που στεγάστηκε σε ένα νεοκλασικό αρχοντικό στους Άγιους Ομολογητές. Στον ίδιο χώρο ο ζωγράφος διατηρούσε και το καλλιτεχνικό του εργαστήριο. Εκεί συνέχισε να ζωγραφίζει αδιάκοπα και παράλληλα έφτιαχνε κυπριακά υφαντά, κασμήρια, λινά και διακοσμητικά χαλιά, με δικά του σχέδια που ήταν πολύ δημοφιλή.

Ενώ ο καλλιτέχνης διένυε μία δημιουργική πορεία, το 1947 ξεκίνησε να παρουσιάζει σημάδια κατάθλιψης και περνώντας σε φάση απομόνωσης, αποφάσισε να κλείσει την επιχείρησή του. Στη συνέχεια πήγε στην Αθήνα με τη συνοδεία του πατέρα του για θεραπεία, η οποία όμως δεν πέτυχε. Έτσι, το 1950 επέστρεψε στην Κύπρο και αποσύρθηκε στο ατελιέ του στον Ασκά, όπου και συνέχισε να ζωγραφίζει μέχρι το 1985. Μετά το 1985 η υγεία του χειροτέρεψε και απεβίωσε το 1987.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Όσοι γνώρισαν τον Κώστα Στάθη μιλούν για έναν ταλαντούχο νεαρό και εργατικό καλλιτέχνη. Στο συνολικό

έργο του κυριαρχεί το τοπίο και οι άνθρωποι του χωριού του, καθώς και το ανεξίτηλο φως του. Η ζωγραφική του είναι βιωματική και τα θέματά του εμπνευσμένα από το άμεσο οπτικό του περιβάλλον, όπως η φύση, σκηνές της αγροτικής ζωής, αντικείμενα και άνθρωποι με τους οποίους είχε άμεση και καθημερινή επαφή. Μέχρι το 1949 ο ζωγράφος ανέπτυξε μια έντονη καλλιτεχνική ζωή, δημιουργώντας πολλά έργα και εκθέτοντάς τα, τόσο σε ατομικές όσο και ομαδικές εκθέσεις. Η παρουσία του στα εικαστικά δρώμενα της Κύπρου ήταν αισθητή και εκτιμήθηκε ιδιαίτερα από την πνευματική ελίτ του τόπου.

Η ψυχική του ασθένεια επηρέασε με τρόπο καθοριστικό την ομαλή εξέλιξη της καλλιτεχνικής του πορείας, το ύφος και τον ψυχισμό των έργων του. Ενώ τα παλαιότερα έργα του είναι πιο ρεαλιστικά και κοντά στα διδάγματα της Σχολής Καλών Τεχνών, με το πέρασμα του χρόνου η εικαστική του γλώσσα γίνεται πιο άμεση και αυθόρμητη, πιο αφαιρετική και συναισθηματική. Απλοποιεί τις μορφές, που γίνονται ολοένα και πιο αρχέτυπες, σχηματοποιεί και δεν στέκει στις περιγραφικές λεπτομέρειες και στα διακοσμητικά στοιχεία.

Αν και δεν είναι ξεκάθαρο αν ακολουθεί συνειδητά συγκεκριμένα εικαστικά ρεύματα, το έργο του έχει αναφορές στον μεταϊμπρεσιονισμό και στον εξπρεσιονισμό και η ζωγραφική του έχει την αμεσότητα και την απλοϊκότητα της παιδικής τέχνης.

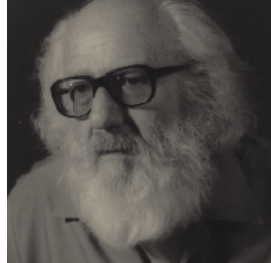
ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΑΘΗΣ

«Ορεινό χωριό II», λάδι,
48,5 x 64 εκ.

Από τη συλλογή του Κώστα Ορφανίδη.

Τα γενικότερα χαρακτηριστικά της εικαστικής δημιουργίας του Κώστα Στάθη τα εντοπίζουμε και στο έργο του «Ορεινό χωριό II», που απεικονίζει μία σκηνή από τη φύση. Η χρήση χρωμάτων προδίδει ανησυχίες που έχουν να κάνουν με την ουσία των πραγμάτων, που αφορούν στην τέχνη, την ψυχή και την υπερβατικότητα. Η ζωγραφική του Κώστα Στάθη είναι βιωματική και αυτό είναι φανερό σε όλα του τα έργα. Τα ζωντανά χρώματα και η χρήση έντονων πινελιών παραπέμπουν σε εξπρεσιονιστικά έργα.





ΤΑΣΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ (1917-1996)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Τάσος Στεφανίδης γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1917. Οι γονείς του κατάγονταν από τη Μικρά Ασία. Φοίτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο με καθηγητή τον γλύπτη Ανδρέα Θυμόπουλο. Μετά την αποφοίτησή του το 1953 φοίτησε για έναν χρόνο στην Αγγλική Σχολή. Ταυτόχρονα ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία, το σχέδιο και τη ζωγραφική.

Οι παγκόσμιες πολιτικές συνθήκες της εποχής εκείνης επηρέασαν τον καλλιτέχνη, ο οποίος εξέφραζε έντονα τις απόψεις του στον τύπο. Οι Άγγλοι αποικιοκράτες τον θεώρησαν «αντιβρετανικό ταραχοποιό στοιχείο» και το 1940-1942 τον εκτόπισαν στην Πέγεια. Όταν αφέθηκε ελεύθερος, άνοιξε τοιχογραφείο και ταυτόχρονα ίδρυσε διαφημιστικό γραφείο.

Είχε έντονο ενδιαφέρον για τη λογοτεχνία και την ποίηση. Ασχολήθηκε με τη συγγραφή κειμένων για επιθεωρήσεις, οι οποίες παιζόνταν τη δεκαετία του '40. Το 1955 εξέδωσε την ποιητική συλλογή *Ανησυχίες*. Πολλά ποιητικά και λογοτεχνικά έργα του εκδόθηκαν σε περιοδικά της εποχής εκείνης. Το 1960 εξέδωσε τη νουβέλα *Ο Γιος των Υδάτων* (ή *Αποκάλυψη*) με εικονογράφηση Τηλέμαχου Κάνθου. Παράλληλα, παρουσίαζε ζωγραφικά έργα σε διάφορες εκθέσεις. Ήταν ιδρυτικό μέλος της Παγκύ-

πριας Ένωσης Φιλοτέχνων και του Επιμελητηρίου Καλών Τεχνών Κύπρου (Ε.ΚΑ.ΤΕ). Ήταν παντρεμένος με την Κύπρια ζωγράφο Καίτη Φασουλιώτου-Στεφανίδου. Ο Τάσος Στεφανίδης πέθανε το 1996.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Ο Στεφανίδης είχε πολλές καλλιτεχνικές ευαισθησίες και επηρεάστηκε από τα παγκόσμια κινήματα της τέχνης της εποχής του. Στα έργα του διαφαίνονται στοιχεία εξπρεσιονισμού, σουρεαλισμού, ορφισμού. Γύρω στη δεκαετία του '60, δημιουργεί έργα με έντονο το στοιχείο της αφαίρεσης.

Δεν διστάζει να πειραματιστεί με διάφορα υλικά και τεχνικές μέχρι το 1974, όταν ο πόλεμος αδρανοποιεί εικαστικά τον καλλιτέχνη. Η γυναίκα του, η εικαστικός Καίτη Φασουλιώτου-Στεφανίδου, τον παροτρύνει να ξεκινήσει ξανά την εικαστική του δημιουργία. Έτσι, το 1979 επανέρχεται δυναμικά στον χώρο της ζωγραφικής με τη σειρά έργων του «Νήσος τις έστιν». Στα έργα του πλέον κυριαρχεί η θεματική των τοπίων της Κύπρου, όπου, μέσα από τις επιλογές των χρωμάτων και των εξπρεσιονιστικών του πινελιών, αναδύονται άγρια συναισθήματα πόνου, θλίψης, εγκατάλειψης, θυμού, αγωνίας. Η ενότητα «Οι ουρανοί» είναι μια πρόκληση για τον ζωγράφο, στην οποία επικεντρώνεται στην έκφραση των πιο πάνω

συναισθημάτων, μέσα από την απόδοση χρωματικών τόνων που άλλοτε έχουν μία δυναμική έντασης και άλλοτε ηρεμία και μοναξιά.

Η επιρροή των παιδικών του αναμνήσεων από το φυσικό τοπίο και η δυναμική που αυτό εκπέμπει στον ανθρώπινο ψυχισμό επηρεάζουν τις θεματικές του. Στην ενότητα έργων του «Καταστάσεις» (1984-87), για πρώτη φορά ασχολείται με την ανθρώπινη φιγούρα. Η επιφάνειά του χωρίζεται σε γεωμετρικά σχήματα, όπου διαδραματίζονται σκηνές από δρώμενα ανθρώπινων μορφών.

Έντονες είναι και οι ανησυχίες του ζωγράφου για την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος. Σε σειρά έργων του με τίτλο «Η αγωνία του πλανήτη Γη» (1990-92) προβάλλει με αφαιρετικό τρόπο την καταστροφή του φυσικού τοπίου από τον άνθρωπο, χρησιμοποιώντας σε αρκετές περιπτώσεις σκούρα χρώματα και έντονες αντιθέσεις. Η ανθρώπινη φιγούρα υπάρχει στα έργα του μικροσκοπική και χαμένη σε ένα τοπίο που καταστρέφεται.

Η δουλειά του έχει παρουσιαστεί σε διάφορες εκθέσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό, καθώς και σε διεθνείς διοργανώσεις. Έργα του στην Κύπρο βρίσκονται στη συλλογή της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης και στη Δημοτική Πινακοθήκη Λεμεσού.

ΤΑΣΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Από τη σειρά «Νήσος τις έστιν» (1980),
λάδι σε καμβά, 80 x 180 εκ.

Από τη συλλογή της Δημοτικής Πινακοθήκης
Λεμεσού.

Το έργο ανήκει στη σειρά «Νήσος τις έστιν». Παρουσιάζεται ένα εξπρεσιονιστικό ανεικονικό τοπίο. Υπάρχουν έντονα χρώματα και δυναμικές πινελιές που εκπέμπουν μία βιαιότητα, καθώς ο καλλιτέχνης είναι επηρεασμένος από τα τραγικά γεγονότα του 1974. Παρόλα αυτά, η αφαιρετικότητα του τοπίου και τα συναισθήματα που προκαλεί, του δίνουν μια πιο οικουμενική διάσταση.





ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΣΠΡΟΦΤΑΣ (1919-2004)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Ανδρέας Ασπρόφτας γεννήθηκε στις 2 Απριλίου του 1919 στο χωριό Τρυπημένη της επαρχίας Αμμοχώστου. Πήγε δημοτικό και γυμνάσιο στην Αμμόχωστο. Δάσκαλοί του στο σχολείο στο μάθημα της τέχνης ήταν ο Χριστόδουλος και ο Τηλέμαχος Κάνθος, πατέρας και υιός αντίστοιχα που είδαν το ταλέντο του, τον ενθάρρυναν και τον στήριξαν να ακολουθήσει την τέχνη. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε και για τη μουσική, κάνοντας το ξεκίνημά του από το Λύκειο Ελληνίδων. Αποφοίτησε από το γυμνάσιο Αμμοχώστου το 1937 και τον ίδιο χρόνο πήγε στην Ελλάδα για σπουδές στην ιατρική σχολή του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του παρακολουθούσε νυχτερινά μαθήματα στη ζωγραφική και μουσική.

Οι ιατρικές του σπουδές δεν διάρκεσαν περισσότερο από τέσσερα χρόνια, γιατί ο πόλεμος του 1940 τον ανάγκασε να επιστρέψει στην Κύπρο, όπου συνέχισε να ζωγραφίζει και να μελετά μουσική. Φοίτησε στην Ελληνική Μουσική Ακαδημία του Γιώργου Αρβανιτάκη, από το 1948 ως το 1953, και δίδαξε σε αυτήν από το 1960 ως το 1967. Το 1960 διορίστηκε καθηγητής τέχνης και μουσικής στη σχολή Terra Santa. Το 1967 πήγε στην Ιταλία για να πάρει το δίπλωμά του στη ζωγραφική και στη συνέχεια διορίστηκε ως καθηγητής στη Σχολή Γρηγορίου «Grammar School», όπου και εργάστηκε μέχρι το 1985.

Ο Ανδρέας Ασπρόφτας έφυγε από τη ζωή στη Λευκωσία, στις 10 Ιουλίου 2004.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Η ζωγραφική του είναι επηρεασμένη τόσο από την μουσική που υπεραγαπούσε όσο και από τις μεταφυσικές και φιλοσοφικές του μελέτες που ήταν η τρίτη του αγάπη. Το φως και το χρώμα είναι τα κύρια χαρακτηριστικά στα έργα του, τα οποία απεικονίζουν, κυρίως, την ομορφιά του κυπριακού τοπίου. Έγινε γνωστός για τα έργα του με λάδια, για τα ακρυλικά και τις ακουαρέλες με θέμα τη φύση και τους αγρότες της. Μερικές φορές παρουσίασε κάποια από τα σχέδια του σε παστέλ, μολύβι και μελάνι.

Είναι, ίσως, ο μοναδικός Κύπριος ζωγράφος που έχει ασχοληθεί με όλες τις τεχντροπίες που αφορούν στη ζωγραφική. Παράλληλα, έχει κάνει και μοντέρνα έργα. Έχει, επίσης, ασχοληθεί με την καλλιτεχνική επιμέλεια αρκετών βιβλίων, περιοδικών, προγραμμάτων θεατρικών έργων και σκηνικών. Ακόμη, έχει κάνει σατιρικά και διαφημιστικά σχέδια την περίοδο από 1955 έως 1965.

Παρουσίασε την πρώτη ατομική του έκθεση το 1960 στην ένωση νέων Τράστ, τη δεύτερη στο Δημοτικό Μέγαρο Λεμεσού και την τρίτη στο ξενοδοχείο Λήδρα Πάλας στη Λευκωσία. Το 1956 έλαβε μέρος για πρώτη φορά σε ομαδική έκθεση. Συμμετείχε σχεδόν σε όλες τις ομαδικές

εκθέσεις που οργάνωνε το Ε.ΚΑ.ΤΕ (Επιμελητήριο Καλών Τεχνών), τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό.

Έργα του βρίσκονται σε πολλά πολιτιστικά ιδρύματα, σε ιδιωτικές συλλογές, σε πρεσβείες και σε κυβερνητικά κτήρια. Μεγάλος του θαυμαστής και οπαδός της τέχνης του υπήρξε ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος. Στην Αρχιεπισκοπή σήμερα βρίσκονται μερικά από τα έργα του, εκ των οποίων δύο είναι μεγάλης συλλεκτικής αξίας. Τα έργα που κοσμούσαν το Προεδρικό Μέγαρο, δυστυχώς, καταστράφηκαν στην περίοδο του πραξικοπήματος, το 1974. Έργα του βρίσκονται, επίσης, στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης και στη Δημοτική Πινακοθήκη Λεμεσού. Μεγάλη συλλογή έργων του διατηρεί ο γιος του Άκης Ασπρόφτας στο εργαστήριο του καλλιτέχνη στους Άγιους Ομολογητές, στη Λευκωσία.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΣΠΡΟΦΤΑΣ

«Οι ελιές του Καραβά» (1965-70),
λάδι σε καμβά, 50 x 40 εκ.
Από τη συλλογή του Άκη Ασπρόφτα.

Το έργο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία των έργων του καλλιτέχνη που απεικονίζουν την κυπριακή ύπαιθρο και το φυσικό περιβάλλον. Από το 1950 ασχολείται συστηματικά με το κυπριακό τοπίο με τα παστέλ, ενώ γύρω στο 1960 ο Ανδρέας Ασπρόφτας αρχίζει πλέον να διερευνά συστηματικά τα χρώματα, τις αποχρώσεις και τις διαβαθμίσεις του φωτός και με τις μπογιές. Στο έργο ο Ασπρόφτας χρησιμοποιεί με μεγάλη μαεστρία τις μπογιές στον καμβά του, δημιουργώντας χρωματικές και τονικές αντιθέσεις, για να απεικονίσει το κυπριακό φως και την ομορφιά του κυπριακού τοπίου.

Φωτογράφιση έργου: Μιχάλης Θεοχαρίδης





ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (1924-2010)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Δημήτρης Κωνσταντίνου γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια το 1924. Φοίτησε στην Ιταλική Τεχνική Σχολή Don Bosco της Αλεξάνδρειας, όπου σπούδασε «καλλιτεχνική μεταλλουργία». Υπηρέτησε στον αγγλικό στρατό κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ως συγκολλητής. Μετά τον πόλεμο δημιούργησε το δικό του εργαστήριο καλλιτεχνικής μεταλλοτεχνίας.

Το 1950 εγκαταστάθηκε στην Κύπρο όπου συνέχισε την καλλιτεχνική μεταλλοτεχνία, την κατασκευή ξύλινων επίπλων, κοσμημάτων και φωτιστικών, καθώς και την εσωτερική διαρρύθμιση διάφορων χώρων. Παράλληλα, άρχισε την εικαστική του δημιουργία, φτιάχνοντας γλυπτά. Πέθανε το 2010.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Τη δεκαετία του '60, αρχίζει τη δημιουργία κινητικών έργων, επηρεασμένος από τη μινιμαλιστική τέχνη και τα κινητά έργα της παγκόσμιας εικαστικής δημιουργίας της εποχής εκείνης. Με τον τρόπο κατασκευής, όπως η χρήση εσοχών και προεξοχών στο έργο ή επαναλαμβανόμενων γεωμετρικών σχημάτων και όγκων, δίνεται η οπτική ψευδαίσθηση της κίνησης στα έργα. Ο καλλιτέχνης αποδομεί και αναδομεί τους όγκους και φόρμες που χρησιμοποιεί, για να φτάσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα. Με την αποδόμηση και αναδόμηση δημιουργούνται ενδιάμε-

σα ανοίγματα και κενά στο έργο, μετατρέποντας τον περιβάλλοντα χώρο σε αναπόσπαστο μέρος της σύνθεσης. Μετά το 1974 μετακομίζει στην Αθήνα. Εκεί δημιουργεί έργα με έντονους συμβολισμούς, εμπνευσμένα από τον πόλεμο και τις συνέπειές του, με κύριο υλικό τον χαλκό. Η επιλογή του υλικού δεν είναι τυχαία, αφού ο χαλκός είναι ένα προϊόν που παρήγαγε η Κύπρος από αρχαιότατων χρόνων.

Από το 1980, η τέχνη του αρχίζει να γίνεται μνημειακή με κυρίαρχο στοιχείο τους γεωμετρικούς όγκους, κάνοντας τα έργα του πιο βαριά και στιβαρά. Το υλικό λαμβάνει δεσπόζουσα θέση στο έργο, αφού τονίζεται με τη συμπαγή φόρμα και το εκτόπισμα που κατέχει το έργο στον χώρο. Η χρήση υλικών που αντανακλούν το φως και το παιγνίδισμα του φωτός στις επιφάνειες δίνουν την ψευδαίσθηση της κίνησης στο έργο. Ο Κωνσταντίνου βλέπει τα έργα του να έχουν άμεση σχέση με την αρχιτεκτονική, αφού θεωρεί την αρχιτεκτονική και την γλυπτική ως μορφές τέχνης με άμεση αλληλεπίδραση.

Από τη δεκαετία του '80 και μετά, η σφαίρα γίνεται αναπόσπαστο κομμάτι των έργων του. Η σφαίρα παίρνει συμβολικές διαστάσεις, όπως μήτρα και ερωτισμός, όπου αποδομείται και αναδομείται, ξεφεύγοντας από την ευθύγραμμη αυστηρότητα προηγούμενων έργων του.

Δεν διστάζει να πειραματιστεί με τις νέες κατευθύνσεις της τέχνης στη μεταμοντέρνα εποχή, όπως η εγκατάσταση στον χώρο, καθώς και με συνδυασμούς νέων υλικών στα γλυπτά/εγκαταστάσεις του, όπως πεντελικό μάρμαρο, κάρβουνο και πλέξιγκλας. Ο Κωνσταντίνου έχει, επίσης, δημιουργήσει και σειρά belle époque έργων με μέταλλο, συνθέτοντας με διάφορα μεταλλικά αντικείμενα.

Το 1970 κέρδισε το Β' βραβείο γλυπτικής στην 8η Μπιενάλε Αλεξάνδρειας. Έλαβε μέρος σε πολλές εκθέσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Έργα του στην Κύπρο βρίσκονται στις συλλογές της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τραπεζας Κύπρου, της Πινακοθήκης Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' και του Πανεπιστημίου Κύπρου, όπως επίσης στο Αρχηγείο Πυροσβεστικής στη Λευκωσία.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

«Θωράκιση» (1977), σίδηρος,

70 x 25 εκ.

Από ιδιωτική συλλογή, Λονδίνο.

Το έργο αποτελείται από ένα σύμπλεγμα φιγούρων πολεμιστών, φτιαγμένων από σίδηρο. Οι φιγούρες είναι κάθετες και κρατούν κωνικές ασπίδες, που τις πλαισιώνουν όρθια ακόντια που φαίνονται στο κεντρικό μέρος του έργου. Η χρήση γεωμετρικών σχημάτων είναι περιορισμένη και επαναλαμβανόμενη και οι γραμμές του έργου λιτές και καθαρές. Το έργο αυτό θα μπορούσε να ενταχθεί στις ανθρωπόμορφες δημιουργίες του καλλιτέχνη, με έντονο το ελληνικό στοιχείο.

Φωτογραφία από Δανός, Α., Λοΐζου Τ. (2009)

*Κύπριοι καλλιτέχνες. Η Δεύτερη Γενιά:
Τάσος Στεφανίδης, Χριστόφορος Σάββα,
Δημήτρης Κωνσταντίνου, Κώστας Οικονόμου,
Καίτη Φασουλιώτου-Στεφανίδου, Μάριος Λοϊζίδης.
(Τόμος 1). Λευκωσία: Εν Τύποις.*





ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΣΑΒΒΑ (1924-1968)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Χριστόφορος Σάββα γεννήθηκε το 1924 στο χωριό Μα-ραθόβουνος της Μεσαορίας. Από το 1943 μέχρι το 1946 υπηρέτησε στο Κυπριακό Σύνταγμα του Αγγλικού Στρα-τού. Το 1947 μετανάστευσε στην Αγγλία, όπου μέχρι το 1953 σπούδασε ζωγραφική στο St Martin's School of Art, στο Central School of Art και στο Heatherley's School of Fine Art.

Επέστρεψε στην Κύπρο το 1954. Τον ίδιο χρόνο οργά-νωσε την πρώτη του έκθεση με τον Roddy Maude-Roxby. Το 1955 ίδρυσε, μαζί με άλλους δημιουργούς από τον πολιτιστικό χώρο, την Παγκύπρια Ένωση Φιλοτέ-χων. Από το 1956 μέχρι το 1959 έζησε στο Παρίσι, όπου παρακολούθησε μαθήματα ζωγραφικής στην Académie Montrarnasse του André Lhote.

Με την επιστροφή του στην Κύπρο το 1960, ίδρυσε τη γκαλερί «Απόφαση» μαζί με τον Glyn Hughes, που αποτέ-λεσε σταθμό για τη νεότερη πολιτιστική ιστορία της Κύ-πρου, αφού εκεί διοργανώνονταν εκθέσεις, διαλέξεις, θεα-τρικές παραστάσεις και κινηματογραφικές προβολές.

Εξέθεσε έργα του σε σημαντικές διοργανώσεις και εκθέ-σεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Με την υφασματο-γραφία «Σταύρωση» συμμετείχε στη δημοπρασία που διοργανώθηκε το 1967 στην Park Benet Gallery της Νέας Υόρκης, για την ίδρυση Παγκόσμιου Κέντρου Ειρήνης στο Μπέλλα-Πάις. Το 1968 παρουσίασε τις συνθέσεις

του με καρφίτσες σε αναδρομική έκθεση στο Ινστιτούτο Γκαίτε. Αυτή ήταν και η τελευταία έκθεσή του στην Κύ-προ. Το καλοκαίρι του ίδιου χρόνου παίρνει μέρος μαζί με άλλους καλλιτέχνες στην 34η Μπιενάλε Βενετίας, με σει-ρά από ανάγλυφα έργα με καρφίτσες.

Ο Σάββα απεβίωσε τον Ιούλιο του 1968 στο Sheffield της Αγγλίας, σε ηλικία σαράντα τεσσάρων χρόνων.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Στα πρώτα έργα του Χριστόφορου Σάββα είναι έντονος ο επηρεασμός του από τα διάφορα σύγχρονα κινήματα της εποχής του όπως κυβισμός, φοβισμός και από καλ-λιτέχνες όπως ο Paul Cézanne και Henri Matisse. Σταδι-ακά επιτυγχάνει να ξεφύγει από τον γαλλικό μοντερνι-σμό και ακολουθεί τη δική του ανεικονική τέχνη. Η καλλιτεχνική του πορεία εντοπίζεται από κριτικούς τέ-χνης παγκόσμιας εμβέλειας, οι οποίοι αναφέρονται σε αυτόν ως υποσχόμενο νέο Κύπριο καλλιτέχνη.

Με την επάνοδό του στην Κύπρο το 1959, τα έργα του κα-τακλύζονται από εξπρεσιονιστικά στοιχεία, έντονα χρώ-ματα και συμβολισμούς, «ανορθόδοξα» υλικά όπως σύρ-μα, ύφασμα, καμένα σπέρτα. Εισάγει νέες τεχνοτροπίες και εικαστικούς νεωτερισμούς στα καλλιτεχνικά δρώμενα της Κύπρου, αλλάζοντας έτσι το καλλιτεχνικό σκηνικό.

Οι υφασματογραφίες του αποτελούν πρωτοποριακά στοι-χεία σύνδεσης λαϊκών παραδοσιακών τεχνικών με σύγ-

χρονους τρόπους έκφρασης και δημιουργίας. Ο όρος «υφασματογραφία» προέρχεται από τον ίδιο τον καλλι-τέχνη, που τον συμπεριέλαβε σε κατάλογο έκθεσής του το 1961. Πειραματίζεται συνεχώς με νέα υλικά και μέσα, προσδίδοντας στα έργα του αφαιρετικό χαρακτήρα. Η λαδομπογιά αποτελεί ένα σημαντικό μέσο πειραματι-σμού του, το οποίο χρησιμοποιεί σε χοντρά στρώματα.

Η γλυπτική απασχολεί έντονα τον Σάββα. Δημιουργεί είτε ανάλαφρα γλυπτά με σύρμα που αιωρούνται είτε ογκώδη γλυπτά από βαριά υλικά όπως τσιμέντο, γυαλί και ψηφίδες. Μια άλλη σημαντική πτυχή του έργου του αποτελούν οι επίτοιχες ανάγλυφες παραστάσεις, οι οποίες χαρακτηρίστηκαν από τον καλλιτέχνη Κώστα Οικονόμου ως οι πρώτες τσιμεντογραφίες. Σε μερικά ανάγλυφα έργα του, οι καρφίτσες αποτελούν το κυρίαρ-χο μέσο δόμησης της σύνθεσης.

Πολλά έργα του βρίσκονται σήμερα σε ιδιωτικές και δη-μόσιες συλλογές στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Έργα του στην Κύπρο βρίσκονται στις συλλογές της Κρατι-κής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου, της Πινακο-θήκης Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', της Δη-μοτικής Πινακοθήκης Λεμεσού, του Λεβέντειου Δημο-τικού Μουσείου Λευκωσίας και του ξενοδοχείου Μιρα-μάρε στη Λεμεσό.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΣΑΒΒΑ

«Καλαθόσφαιρα» (1959),
υφασματογραφία, 198 x 111 εκ.
Από ιδιωτική συλλογή.

Το έργο «Καλαθόσφαιρα» είναι ένα από τα έργα του καλλιτέχνη που συνιστούν τα πρώτα δείγματα της ενασχόλησής του με «ανορθόδοξα» υλικά και νέες τεχνοτροπίες. Είναι το πρώτο έργο, το οποίο θα αποτελέσει έναυσμα για την ενασχόλησή του με τις υφασματογραφίες, που αποτελούν μία πολύ σημαντική ενότητα στη δουλειά του, με μέσο έκφρασης το ύφασμα.

Φωτογραφία έργου από Δανός, Α., Λοΐζου Τ. (2009)
Κύπριοι καλλιτέχνες. Η Δεύτερη Γενιά:
Τάσος Στεφανίδης, Χριστόφορος Σάββα,
Δημήτρης Κωνσταντίνου, Κώστας Οικονόμου,
Καίτη Φασουλιώτου-Στεφανίδου, Μάριος Λοϊζίδης.
(Τόμος 1). Λευκωσία: Εν Τύποις.





ΚΑΙΤΗ ΦΑΣΟΥΛΙΩΤΟΥ-ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ (1925-2012)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Καίτη Στεφανίδου γεννήθηκε στη Λεμεσό το 1925. Σπούδασε ζωγραφική στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας το 1948-55, με δασκάλους τους Ουμπέρτο Αργυρό, Γιάννη Μόραλη και Παντελή Πρεβελάκη. Το 1956-57 πήγε στο Λονδίνο, όπου παρακολούθησε μαθήματα στο St Martin's School of Art. Παρέμεινε στο Λονδίνο μέχρι το 1960, όπου είχε την ευκαιρία να επισκεφθεί μουσεία και πινακοθήκες και να ανοίξει τους πνευματικούς της ορίζοντες. Σε αυτό συνέτεινε και η επαφή της με διάφορους Έλληνες και ξένους καλλιτέχνες, όπως ο Κώστας Γραμματόπουλος και Γιάννης Γαΐτης.

Επέστρεψε στην Κύπρο το 1961 και εργάστηκε στη Μέση Εκπαίδευση ως καθηγήτρια τέχνης για εικοσιπέντε χρόνια. Η Καίτη Στεφανίδου ήταν παντρεμένη με τον Κύπριο ζωγράφο Τάσο Στεφανίδη. Απεβίωσε στις 24 Μαρτίου 2012.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ

Στα πρώτα της έργα επηρεάζεται από τα πρώιμα ρεύματα του ευρωπαϊκού μοντερνισμού, όπως ο κυβισμός, ο ορφισμός, ο μινιμαλισμός, η γεωμετρική αφαίρεση, η οπτική τέχνη (Op Art). Στα έργα αυτής της περιόδου αποφεύγει τον συναισθηματισμό και δίνει έμφαση σε εικαστικά στοιχεία, όπως φόρμα, χρώμα, ρυθμό, κίνηση. Εμπνέεται

από τη θέαση του αστικού τοπίου και τις αντιθέσεις του φωτός και της σκιάς. Δίνει έμφαση στη γεωμετρικότητα του έργου και τη χρωματική του κλίμακα, εστιάζοντας στην ουσία και τους συμβολισμούς των αντικειμένων.

Η εικαστική της πορεία ανακόπτεται βίαια από τα τραγικά γεγονότα του 1974. Όπως και οι περισσότεροι καλλιτέχνες της εποχής του πολέμου, ακολουθεί μια μοναχική πορεία αποκομμένη από διάφορες αλληλεπιδράσεις και πολιτιστικές συνενυρέσεις. Οι συγκεντρώσεις του κόσμου σε διάφορους κοινόχρηστους χώρους κατά τη διάρκεια του πολέμου, οι διαδηλώσεις, ο πόνος των γυναικών, εισχωρούν στα έργα της με τη χρήση οργανικών συμβολικών μορφών χωρίς ταυτότητα, που είναι τοποθετημένες σε ένα οργανωμένο φόντο με σχήματα και χρώματα.

Η συμβολική υπόσταση της γυναίκας της μεταπολεμικής εποχής συνεχίζει να την απασχολεί και στη μετέπειτα πορεία της. Οι μορφές στα έργα της σταδιακά αρχίζουν να γίνονται πιο εξπρεσιονιστικές. Οι διαδηλώσεις και η απελευθέρωση είναι θέματα που την απασχολούν έντονα. Προσπαθεί να αποδώσει την κίνηση και την ελευθερία έκφρασης που υπάρχουν σε τέτοιες εκδηλώσεις, απελευθερώνοντας την επιφάνεια του καμβά από τους σχηματοποιημένους χρωματικούς διαχωρισμούς που έκανε σε

προηγούμενα έργα της. Οι συνθέσεις τώρα δημιουργούνται με ανεικονικές μορφές από χρώμα, τοποθετημένες κοντά η μία στην άλλη. Στα τελευταία της έργα υπάρχει μία συνεχής διαδοχή παραστατικότητας και ανεικονικότητας. Αρχίζει, επίσης, να χρησιμοποιεί στοιχεία από την κυπριακή παράδοση, προσδίδοντάς τους έντονους συμβολισμούς.

Η δουλειά της έχει παρουσιαστεί σε διάφορες εκθέσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Έργα της στην Κύπρο βρίσκονται στη συλλογή της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, στο Μουσείο Τεχνών Λουκίας και Μιχαλάκη Ζαμπέλα, στη Δημοτική Πινακοθήκη Λεμεσού και στην Πινακοθήκη Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'.

**ΚΑΙΤΗ ΦΑΣΟΥΛΙΩΤΟΥ -
ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ**

«Διαδήλωση» (1988),
ακρυλικό σε καμβά, 123 x 149 εκ.
Από τη συλλογή του Πολιτιστικού Ιδρύματος
Τράπεζας Κύπρου.

Το θέμα «Διαδηλώσεις» αποτελεί πηγή έμπνευσης για τη Στεφανίδου. Για την καλλιτέχνη οι διαδηλώσεις έχουν την αίσθηση της ελευθερίας, της χειραφέτησης και της κίνησης. Είναι ένας τρόπος να ξεφύγει από τα τραγικά συμβάντα του πολέμου και των συναισθημάτων εγκλωβισμού και έλλειψης ελευθερίας, που αποτελούν συνέπειες ενός πόλεμου. Το εικαστικό στοιχείο του χρώματος χτίζει σιγά σιγά τη σύνθεση με ανεικονικές φιγούρες, που άλλοτε διακρίνονται και άλλοτε διαλύονται μέσα σε τονικές διαβαθμίσεις των χρωμάτων. Η ίδια χαρακτηρίζει τη σύνθεσή της ως ανεικονική (abstract).





ΚΩΣΤΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ (1925-)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Κώστας Οικονόμου γεννήθηκε στην Κισσόνεργα το 1925. Το οικογενειακό του περιβάλλον είχε φιλελεύθερες, προοδευτικές αντιλήψεις και εννοούσε τις πνευματικές συζητήσεις, τα γράμματα και τις τέχνες. Πήρε τα πρώτα μαθήματα ζωγραφικής στο Διδασκαλικό Κολλέγιο Μόρφου από τον Αδαμάντιο Διαμαντή. Συνέχισε τις σπουδές του στο King Alfred's College (1956-57 Winchester, Αγγλία), όπου παρακολούθησε τέχνη και παιδαγωγικά, καθώς και στο Τμήμα Τέχνης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (1972-73). Την ίδια περίοδο παρακολούθησε μαθήματα στο St. Martin's School of Art του Λονδίνου.

Υπηρέτησε ως εκπαιδευτικός και επιθεωρητής τέχνης για 40 χρόνια, εισάγοντας καινοτόμες για την εποχή μεθόδους στη διδασκαλία της τέχνης στη Δημοτική Εκπαίδευση. Υπήρξε επίσης πρωτοστάτης στη δημιουργία του Αρχείου Παιδικής Τέχνης Δημοτικής Εκπαίδευσης.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Παρόλο που ανήκει στη δεύτερη γενιά των Κυπρίων καλλιτεχνών, οι πρώτες του δημιουργίες είναι περισσότερο επηρεασμένες από την πρώτη γενιά. Στη συνέχεια, όμως, αφομοίωσε με δημιουργικό τρόπο στοιχεία από διάφορα κινήματα (μπρεσιονισμό, φοβισμό, εξπρεσιονισμό, καθώς και μεταμοντερνιστικά στοιχεία).

Αντίθετα, στο έργο του είναι εμφανής η διάθεσή του για πειραματισμό, με πλουραλισμό στη χρήση των υλικών, μέσω των τεχνοτροπιών. Η τέχνη του έχει έναν προσωπικό και ανθρωπιστικό χαρακτήρα. Έτσι ο Οικονόμου, μαζί με τους Χριστόφορο Σάββα, Στέλιο Βότση, Ανδρέα Χρυσόχο, Ανδρέα Σαββίδη κ.ά. αποτέλεσαν την ομάδα που εκσυγχρόνισε, κατά τη δεκαετία του '60, την κυπριακή καλλιτεχνική σκηνή, υιοθετώντας και εξελίσσοντας σύγχρονες τάσεις από τη δυτική τέχνη, σύμφωνα με την ιδιοσυγκρασία τους.

Το έργο του διακρίνεται για την πλούσια θεματολογία, την ποιότητα και τους πειραματισμούς, μέσα από την εφαρμογή «ανορθόδοξων» μεθόδων και πρακτικών, όπως για παράδειγμα την ενσωμάτωση μονοτυπίας στις υδατογραφίες του. Η θεματολογία του περιλαμβάνει την ελληνική μυθολογία, τοπιογραφίες, νεκρές φύσεις, την ανθρώπινη μορφή, προσωπογραφίες, ασχολίες των ανθρώπων της Κύπρου κ.ά.

Κεντρικό ρόλο στο συνολικό του έργο διαδραματίζει ο τόπος του, η Κύπρος. Τα στοιχεία που παίρνει από τον τόπο του, του χρησιμεύουν για να ερμηνεύσει τα δικά του συναισθήματα. Η Κύπρος για τον Οικονόμου δεν είναι μόνο τα τοπία και τα κτήρια, είναι και οι φυσιογνωμίες των απλών ανθρώπων, οι πόθοι, τα πάθη, οι έγνοιες, οι λαχτάρες, οι χαρές και οι λύπες τους. Ιδιαίτερο κεφάλαιο

στην καλλιτεχνική δημιουργία του αποτελούν τα ανάγλυφα με χρωματιστό τσιμέντο, οι τσιμεντογραφίες, με τις οποίες άρχισε να ασχολείται κατά τη δεκαετία του '70, επηρεασμένος από τον Χριστόφορο Σάββα.

Παρουσίασε την καλλιτεχνική του δημιουργία σε 20 ατομικές εκθέσεις και έλαβε μέρος σε πολλές ομαδικές παγκύπριες και πανελλαδικές. Επίσης, συμμετείχε σε αντιπροσωπευτικές εκθέσεις σύγχρονης κυπριακής τέχνης σε πολλές ξένες χώρες. Έγραψε διάφορες μελέτες και άρθρα για το έργο του Χριστόφορου Σάββα, του Αδαμάντιου Διαμαντή, τις εικόνες του Μακρυγιάννη κ.ά.

Έργα του βρίσκονται σε πολλές ιδιωτικές και δημόσιες συλλογές (Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, Δημοτική Πινακοθήκη Πάφου, Δημοτική Πινακοθήκη Λεμεσού, πινακοθήκες άλλων χωρών, τραπεζών, ιδρυμάτων κ.λπ.). Μνημειακά του έργα βρίσκονται σε σχολεία, όπως το Γυμνάσιο Αγ. Θεοδώρου στην Πάφο, ανάγλυφο στο Β' Δημοτικό Σχολείο Λεμεσού, στα γραφεία του Συνεργατικού Ταμειυτηρίου Δασκάλων στη Λεμεσό, σε ξενοδοχεία, στο Ηρώο πεσόντων στην Τσάδα και αλλού.

ΚΩΣΤΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

«Οικογένεια» (1980),
ανάγλυφο σε χρωματιστό τσιμέντο,
180 x 120 εκ.

Από τη συλλογή του Παύλου Κισσονέργη,
Πάφος.

Το έργο «Οικογένεια» είναι ανάγλυφο με τσιμέντο (τσιμεντογραφία). Στις τσιμεντογραφίες του, ο Οικονόμου χρησιμοποιεί ως βασικό υλικό το τσιμέντο, ανακατεμένο με άμμο ή περλίτη και ενισχυτικά υλικά. Τα περιγράμματα δημιουργούνται σε οριζόντιο επίπεδο με «σπίτσες» (λαρίδες από πολυστερίνη) και το χρωματισμένο τσιμέντο χύνεται στις επιφάνειες που δημιουργούνται. Στη συνέχεια τα ανάγλυφα εντοιχίζονται. Θεματολογικά, το έργο εστιάζεται στην οικογένεια ως κύταρο της κυπριακής κοινωνίας. Οι μορφές είναι λιτές και μέσα από τις στάσεις των σωμάτων παρουσιάζονται οι ρόλοι και οι σχέσεις των μελών της οικογένειας, όπως και η διαγενεακή σύνδεση.

Φωτογράφιση έργου: Κύπρος Πισιαλής





ΜΑΡΙΟΣ ΛΟΪΖΙΔΗΣ (1928-1988)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Μάριος Λοϊζίδης γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1928. Στο Παγκύπριο Γυμνάσιο είχε για καθηγητή τον Αδαμάντιο Διαμαντή, ο οποίος τον ενθάρρυνε να συνεχίσει τις σπουδές του, μεσολαβώντας ο ίδιος για να πείσει τον πατέρα του να καλύψει τα έξοδα των σπουδών στο Λονδίνο.

Το 1951 άρχισε τις σπουδές του στη ζωγραφική και στη λιθογραφία στο St. Martin's School of Arts and Crafts. Στο Λονδίνο παρέμεινε τέσσερα χρόνια, μετά την απόκτηση του διπλώματός του, για να εργαστεί ως γραφίστας και το 1958 μετακόμισε στην Ελλάδα, στο χωριό Ραφήνα, όπου άρχισε ξανά να ζωγραφίζει. Το 1959 επέστρεψε στην Κύπρο για να διδάξει τέχνη στο Γυμνάσιο Αμμοχώστου, μετά από πρόταση της Σχολικής Εφορείας Αμμοχώστου. Με το τέλος του σχολικού έτους, όμως, και παρόλο που ήταν ικανοποιημένος από την εργασία του εκεί, αποφάσισε να γυρίσει στην Ελλάδα και να συνεχίσει το εικαστικό του έργο.

Έζησε στην Ύδρα για σχεδόν τριάντα χρόνια. Εκεί έκανε παραστατικά έργα, τα οποία πουλούσε στους επισκέπτες του νησιού για να ζήσει. Το μεγαλύτερο, όμως, μέρος της δουλειάς που έκανε στην Ύδρα αποτέλεσαν τα μη παραστατικά του έργα, τα οποία θεωρούσε πολύτιμα για την μετέπειτα εξέλιξή του. Στα τέλη της δεκαετίας του '60 ταξίδεψε στον Καναδά, όπου πέρασε τον χιονισμένο χειμώνα σε φιλικό σπίτι, δημιουργώντας έργα που αποτύπω-

ναν το λευκό του χιονιού και τα γυμνά δέντρα, τα οποία πωλήθηκαν σε έκθεση που διοργάνωσε εκεί πριν επιστρέψει στην Ελλάδα.

Το 1969 πέρασε έναν χρόνο στο Λονδίνο που ήταν ένα καθοριστικό διάστημα για την εξέλιξη των έργων της σειράς «Συνδυασμοί για Ενατένιση». Εκεί πειραματίστηκε και απέκτησε δεξιότητες στη χρήση της ακρυλικής μπογιάς, η οποία έδωσε τη διάφανη ποιότητα στα έργα του. Τον Ιούλιο του 1970 παρουσίασε τη δουλειά του στο χώρο του Ινστιτούτου Σύγχρονης Τέχνης του Λονδίνου, όπου και είχε νέα πρόταση για να εκθέσει στον Καναδά. Με την επιστροφή του στην Ύδρα, συνέχισε τη δουλειά του στη σειρά «Συνδυασμοί για Ενατένιση».

Το 1975 και για τα επόμενα έξι χρόνια έκανε τρεις εκθέσεις στις Βρυξέλλες. Το 1977 οργανώθηκε από το Υπουργείο Παιδείας της Κύπρου έκθεση στην γκαλερί Ακρόπολις στη Λευκωσία. Για τον Λοϊζίδη η συγκεκριμένη έκθεση ήταν ένα σημαντικό γεγονός, καθώς τη θεώρησε ως ένα είδος επαναπατριsmού και αναγνώρισης του έργου του στη χώρα του. Ήταν επίσης πηγή χαράς για τον πατέρα του, ενενήντα χρονών τότε, που είχε αρχικές επιφυλάξεις για την καριέρα του γιου του.

Ο καλλιτέχνης πέθανε το 1988 σε ηλικία εξήντα χρονών στη Γερμανία.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Τα πρώτα έργα που δημιουργήθηκαν στη Ραφήνα αποτυπώνουν τις γυμνές συκιές του χειμώνα, καθώς και τα μοτίβα της φύσης, στοιχεία τα οποία επαναλαμβάνονται στη μετέπειτα του δουλειά. Σταδιακά η τέχνη του στη δεκαετία του '60 παρουσιάζει απλοποίηση της μορφής των δέντρων και μία αφαιρετικότητα που φαίνεται να προαγγέλλει την εξέλιξη των συνθέσεων του σε εξπρεσιονιστικές, με απουσία φόρμας και ελεύθερη πινελιά, χαρακτηριστικά της αφαίρεσης.

Στη δουλειά του ο Λοϊζίδης χρησιμοποιεί διάφορα υλικά όπως κάρβουνο, παστέλ, λαδοπαστέλ, γκουάς, νερομπογιά και λάδι. Το κολάζ αποτελεί τη βάση για αρκετά έργα του, καθώς και για τη σειρά «Συνδυασμοί για Ενατένιση». Το κολάζ είναι ένα μέσο που του επιτρέπει να δοκιμάζει αντιπαραθέσεις χρωμάτων και σχημάτων που εύκολα μπορεί να τροποποιήσει μέχρι να καταλήξει στο τελικό αποτέλεσμα. Δουλεύει ταυτόχρονα σε αρκετά κολάζ με έτοιμα χαρτιά από περιοδικά, στα οποία συχνά επεμβαίνει με μπογιά, για να αλλοιώσει την καθαρότητα των χρωμάτων.

Έργα του βρίσκονται σε ιδιωτικές συλλογές στην Κύπρο και το εξωτερικό. Στην Κύπρο υπάρχουν έργα του στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης.

ΜΑΡΙΟΣ ΛΟΪΖΙΔΗΣ

«Συνδυασμοί για ενατένιση: έργο 21 αρ.5
Αύγουστος '82» (1983),
ακρυλικό σε καμβά, 141 x 176 εκ.
Από ιδιωτική συλλογή.

Η σειρά «Συνδυασμοί για Ενατένιση: έργο 21 αρ. 5 Αύγουστος '82» (1983) θεωρείται η σημαντικότερη σειρά έργων του Λοϊζίδη, η οποία τον απασχόλησε από τα τέλη της δεκαετίας του '60 μέχρι και τα μέσα του '80. Τα έργα έχουν επίπεδη επιφάνεια και αφήνουν να διαφαίνεται η ύφανση του καμβά. Οι χρωματικοί συνδυασμοί έχουν μεγάλες τονικές διαβαθμίσεις, οι οποίες συμβάλλουν στη δημιουργία ενός αινιγματικού χαρακτήρα. Τα έργα παραπέμπουν στα κινήματα της γεωμετρικής αφαίρεσης και του μινιμαλισμού, αλλά παρουσιάζουν μία αίσθηση πνευματικότητας που δεν είναι χαρακτηριστικό αυτών των κινήματων.

Για τη σειρά αυτή ο Λοϊζίδης επιλέγει τίτλους με μουσικούς όρους, επειδή ταιριάζουν με την ιδέα της απόσυρσης του έργου του από τον κόσμο των φυσικών μορφών, που είναι σε αρμονία με την αφαίρεση της μουσικής. Χρησιμοποιεί ένα λευκό περίβλημα, το οποίο συμμετέχει στη φύση του ίδιου του πίνακα, είναι το σώμα, ο φυσικός κόσμος χωρίς να αντιπροσωπεύει, όμως, τον ίδιο φυσικό κόσμο όπως τον βιώνουμε στην καθημερινή ζωή.

Φωτογραφία έργου από Δανός, Α., Λοΐζου Τ. (2009)
*Κύπριοι καλλιτέχνες. Η Δεύτερη Γενιά:
Τάσος Στεφανίδης, Χριστόφορος Σάββα,
Δημήτρης Κωνσταντίνου, Κώστας Οικονόμου,
Καίτη Φασουλιώτου-Στεφανίδου, Μάριος Λοϊζίδης.
(Τόμος 1). Λευκωσία: Εν Τύποις.*





ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΡΥΣΟΧΟΣ (1929-)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Ανδρέας Χρυσοχός γεννήθηκε το 1929 στο χωριό Μηλιά της επαρχίας Αμμοχώστου. Το επίθετο Χρυσοχός το πήρε από τον πατέρα του που εξασκούσε το επάγγελμα του χρυσοχόου. Τα τεχνουργήματα που έφτιαχνε ο πατέρας του και οι βυζαντινές εικόνες που έβλεπε στην εκκλησία του χωριού του τον επηρέασαν να ακολουθήσει τον δρόμο των εικαστικών τεχνών.

Φοίτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, έχοντας ως δάσκαλο τον Αδαμάντιο Διαμαντή. Ακολούθησε η φοίτησή του στο Διδασκαλικό Κολλέγιο Μόρφου. Η βράβεισή του σε ένα κοινοπολιτειακό διαγωνισμό υδατογραφίας στο Λονδίνο του πρόσφερε την ευκαιρία να φοιτήσει στο School of Art Goldsmiths' College (1952-54), με υποτροφία της αγγλικής κυβέρνησης. Επέστρεψε στην Κύπρο και εργάστηκε ως οργανωτής του μαθήματος της τέχνης για τρία χρόνια.

Λόγω της μεγάλης επιθυμίας του να συνεχίσει τις σπουδές του, υπέβαλε παραίτηση για να μεταβεί στο Λονδίνο. Είχε την τύχη να έχει για καθηγητή του τον Kenneth Martin, έναν από τους σημαντικότερους Άγγλους καλλιτέχνες της δεκαετίας του '60, ο οποίος τον καθοδήγησε σε νέες τάσεις και θέματα της εποχής. Το 1959 ολοκλήρωσε τις σπουδές του, παντρεύτηκε και επέστρεψε στην Κύπρο, όπου εργάστηκε ως καθηγητής στην Παιδαγωγική Ακαδημία και ως επιθεωρητής τέχνης στα σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Οι κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες στην Κύπρο του 1955-59, καθώς και τα διεθνή εικαστικά ρεύματα της εποχής επηρέασαν τον Χρυσοχό και μαζί με άλλους Κύπριους καλλιτέχνες της εποχής εκείνης συνεργάστηκαν για τη δημιουργία έργων και ανταλλαγή ιδεών.

Μετά τα γεγονότα της τουρκικής εισβολής του 1974, ο Χρυσοχός αντιμετωπίζει την τέχνη ως μέσο ελεύθερης έκφρασης, ακολουθώντας περισσότερο την εικονική τέχνη με στοιχεία γεωμετρικής αφαίρεσης.

Στη διάρκεια της καλλιτεχνικής του πορείας δημιουργεί έργα βασισμένα στην όραση, τη λογική και τη σκέψη. Τον ενδιαφέρουν πολύ ο χώρος στην επιφάνεια και στο βάθος του έργου και το χρώμα. Χαρακτηριστικά αρκετών έργων του είναι η καθαρότητα των χρωμάτων, τα γεωμετρικά θέματα, η λογική οργάνωση και οι κατασκευαστικές αρχές της σύνθεσής του.

Τα έργα του χαρακτηρίζονται από ελευθερία και ένταση, υπάρχει αλληλοδιείσδυση των επιπέδων, αντιθέσεις στατικών και κινητικών στοιχείων, ψυχρών και ζεστών χρωμάτων. Μέρος της δουλειάς του χαρακτηρίζεται από την ικανότητά του να απεικονίζει ανθρώπινες φιγούρες με τη χρήση ελάχιστων γραμμών που αποδίδουν την έκφραση στα πρόσωπα. Στις παραστατικές του συνθέσεις κυριαρχεί η γυναικεία μορφή και οι συμβολισμοί.

Έντονη είναι και η αγάπη του για τη βυζαντινή τέχνη. Έχει αγιογραφήσει αρκετές εκκλησίες ανάμεσα στις οποίες και το εκκλησάκι του Αγίου Πνεύματος στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Προσπαθεί να συνδυάσει τη βυζαντινή με τη μοντέρνα τέχνη.

Πιστεύει ότι ο καλλιτέχνης για να δημιουργήσει χρειάζεται μεγάλη εσωτερική συγκέντρωση, βαθιά μελέτη της ορατής πραγματικότητας και πλατιά γνώση της τέχνης που προηγήθηκε. Σε αυτά προσθέτει την ειλικρίνεια και την ταπεινοφροσύνη που πρέπει να διακρίνει τον καλλιτέχνη.

Έλαβε μέρος σε σημαντικές εκθέσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό και σε διεθνείς διοργανώσεις. Του έχει απονεμηθεί το Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Στην Κύπρο έργα του βρίσκονται στις συλλογές της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, της Δημοτικής Πινακοθήκης Λεμεσού, της Δημοτικής Πινακοθήκης Λάρνακας, του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', της Τράπεζας Κύπρου και του Μουσείου Τεχνών Λουκίας και Μιχαλάκη Ζαμπέλα.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΡΥΣΟΧΟΣ

«Χρώματα» (1984),
ακρυλικό σε καμβά, 89 x 68.5 εκ.
Από τη συλλογή του Πολιτιστικού Ιδρύματος
Τράπεζας Κύπρου.

*Γεωμετρική σύνθεση με λογική οργάνωση
κύκλων, γραμμών και άλλων αυστηρά γε-
ωμετρικών σχημάτων. Η χρήση των θερ-
μών και ψυχρών χρωμάτων, καθώς και η
καθαρότητα του χρώματος δημιουργεί έ-
ντονες αντιθέσεις.*

Φωτογραφία έργου από Φωτογραφικό Αρχείο
Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου.





ΒΑΛΕΝΤΙΝΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ (1929-)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Βαλεντίνος Χαράλαμπος γεννήθηκε στην Αμμόχωστο το 1929. Ο πατέρας και οι παππούδες του ήταν κεραμίστες. Φοίτησε στο σχολείο του Αγίου Νικολάου και στο Γυμνάσιο Αρρένων Αμμοχώστου με δασκάλους τον Τηλέμαχο Κάνθο και τον Νίκο Κρανιδιώτη. Το 1948 σπούδασε κεραμική στο Central School of Arts and Crafts στο Λονδίνο με πολλές διακρίσεις που τον βοήθησαν να εργοδοτηθεί στο Central School. Η επαφή του Βαλεντίνου με τον κεραμίστα Bernard Leach, μελετητή της καλλιτεχνικής και φιλοσοφικής διάστασης της κεραμικής, ήταν καθοριστικής σημασίας για τον καλλιτέχνη, αφού τον επηρέασε στον τρόπο εικαστικής σκέψης και έκφρασης.

Μετά τις σπουδές του επέστρεψε στην Κύπρο και εργάστηκε στο κεραμείο του πατέρα του. Το 1957, το Υπουργείο Παιδείας του Ιράκ τον κάλεσε να δημιουργήσει τμήμα κεραμικής στο Ινστιτούτο Καλών Τεχνών της Βαγδάτης, στο Κολλέγιο Κοριτσιών Ταχρίρ και στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Βαγδάτης. Στο Ιράκ εργάστηκε και δημιούργησε ως καλλιτέχνης, ερευνητής και δάσκαλος.

Το 1985 επέστρεψε μόνιμα στην Κύπρο όπου εργάστηκε ως σύμβουλος στην Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης και στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Ο πηλός, ο ήχος του ζυμώματος, η μυρωδιά του καμινιού από το εργαστήριο αγγείων του πατέρα του και η θάλασσα επηρέασαν τον τρόπο σκέψης και την εικαστική του εργασία. Στην αρχή της καριέρας του πειραματίζεται συνδυάζοντας την πηλοπλαστική με τη γλυπτική τέχνη. Τα έργα του εμπεριέχουν αρχαϊκές φόρμες, ανθρωπομορφισμό και έχουν εξεζητημένο σχήμα.

Μέρος της δουλειάς του αποτελούν και οι επίτοιχες συνθέσεις με σχηματοποιημένα σχέδια σε ανάγλυφες συμβολικές παραστάσεις από μεγάλες ψηφίδες και πηλόγλυπτα. Οι κριτικές για το έργο του αναφέρονται στην ποικιλία των τεχνοτροπιών και μορφών που χρησιμοποιεί και το βαθμό τελειοποίησης που έχει πετύχει στις εικαστικές τεχνικές με τις οποίες ασχολείται. Το χρώμα είναι λιτό στα έργα του, κατευθυνόμενο από τους περιορισμούς που προσδίδει ο πηλός.

Μελέτησε εις βάθος την τέχνη, την παράδοση, τη γραφή του Ιράκ και κατέληξε, σταδιακά, στη δική του προσωπική εικαστική γραφή. Επικεντρώνει το ενδιαφέρον του στην αραβική καλλιγραφία, στα Κουφικά¹, στα μοτίβα της ιρακινής υφαντικής τέχνης αλλά και στην ελληνική γραφή. Σε αρκετές περιπτώσεις τα έργα του έχουν αρχή και τέλος και ταξιδεύουν τον θεατή σε αρχαίους πολιτισμούς και σε λογοτεχνικές αναφορές, όπως στην ποίηση του Καβάφη, του Ρίτσου και του Σεφέρη. Μια καινοτομία

στις μεθόδους που χρησιμοποιεί στη δουλειά του είναι η συναρμολόγηση ψημένων κούφινων κομματιών από πηλό, τα οποία συναρμολογεί για να δημιουργήσει γλυπτά μεγάλου μεγέθους, που εκφράζουν την προσωπική του εικαστική γραφή.

Ο καλλιτέχνης θεωρεί τους τίτλους αχρείαστους, για αυτό πολλά έργα του δεν τιτλοφορούνται ποτέ. Θεωρεί ότι η δουλειά του είναι αποτέλεσμα μακρόχρονων βιωμάτων, προσωπικών αποθεμάτων μνήμης και φαντασίας. Το έργο του συνδυάζει την ιστορική μνήμη, τη φιλοσοφία των αρχαιότερων πολιτισμών με τη σύγχρονη σκέψη και λογοτεχνικές επιρροές.

Διετέλεσε μέλος της κριτικής επιτροπής των Μπιενάλε του Κουβέιτ και της Σιάρτζια. Του έχουν απονεμηθεί τίτλοι, βραβεία και έπαινοι για το έργο του. Η δουλειά του έχει παρουσιαστεί σε διάφορες εκθέσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Έργα του στην Κύπρο βρίσκονται στη συλλογή της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου, στο αεροδρόμιο Λάρνακας, στα Κεντρικά Γραφεία της Εταιρείας ΚΕΟ στη Λεμεσό.

¹ Αρχαία αραβική καλλιγραφία με άκαμπτους χαρακτήρες που διαμορφώθηκε στην Κούφα. Είδος Κουφικών (ψευδοκουφικά) χρησιμοποιήσαν και οι Βυζαντινοί για τον διάκοσμο των εκκλησιών τους. (Βλ. Charles Delvoe, 1991).

ΒΑΛΕΝΤΙΝΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

«Talisman» (1993-94), πηλός,
251 εκ. διάμετρος.

Από τη συλλογή του Πολιτιστικού Ιδρύματος
Τράπεζας Κύπρου.

Επιτοίχιο σε κυκλικό σχήμα εμπνευσμένο από τα διακοσμητικά κουφικά που έχουν το ίδιο σχήμα. Τα πήλινα κομμάτια συναρμολογούνται σχηματίζοντας μοτίβα που περιλαμβάνουν κάστρα, γράμματα της κουφικής γραφής, μοτίβα από υφαντά του Ιράκ, θάλασσες και καράβια σε απλοποιημένη και σχηματοποιημένη μορφή. Ο καλλιτέχνης στο έργο αυτό γράφει τη δική του εικαστική ιστορία με αρχή και τέλος.



Φωτογραφία έργου από Φωτογραφικό Αρχείο
Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου.



ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΟΤΣΗΣ (1929-2012)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Στέλιος Βότσης γεννήθηκε στη Λάρνακα το 1929. Φοίτησε στην Αστική Σχολή Καλογερά και στη συνέχεια στο Εμπορικό Λύκειο Λάρνακας, με δάσκαλο τέχνης τον Βίκτωρα Ιωαννίδη. Από νωρίς έδειξε το ταλέντο του και ο Ιωαννίδης που το αναγνώρισε, τον επαινούσε και τον ενθάρρυνε στον δρόμο της τέχνης. Σπούδασε στις Σχολές Καλών Τεχνών του Λονδίνου Saint Martin's School of Art, Sir John College of Art και Royal Academy of Arts. Πήρε δίπλωμα το 1955 από το SLADE School of Art, University College, University of London.

Ο Στέλιος Βότσης με την επιστροφή του στην Κύπρο, κουβαλώντας νέες καλλιτεχνικές εμπειρίες και γνώσεις, μαζί με τους Χριστόφορο Σάββα, Παντελή Μηχανικό και άλλα μέλη της πολιτιστικής σκηνής της εποχής εκείνης, ίδρυσαν την Παγκύπρια Ένωση Φιλοτέχνων. Επίσης, πρωτοστάτησε στην ίδρυση του Επιμελητηρίου Καλών Τεχνών Κύπρου (Ε.ΚΑ.ΤΕ) και διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην πορεία και στην ανέλιξη της Κυπριακής Τέχνης. Υπήρξε επί σειρά ετών πρόεδρος του Ε.ΚΑ.ΤΕ και αγωνίστηκε για την ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου για την αξία της καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Ο Βότσης ανήκει στην ομάδα των Κυπρίων καλλιτεχνών που εμφανίστηκαν στο προσκήνιο την περίοδο μετά την ανακήρυξη της Ανεξαρτησίας και ενστερνίστηκαν τα διδάγματα της Αφηρημένης Τέχνης.

Ο Στέλιος Βότσης απεβίωσε το Νοέμβριο του 2012 σε ηλικία 83 χρονών.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Ο καλλιτέχνης ενσάρκωσε, μέσα από το έργο του, τον προσανατολισμό της κυπριακής τέχνης στα διδάγματα και τις κατακτήσεις του παγκόσμιου εικαστικού γίγνεσθαι και τη συνακόλουθη, αναπόφευκτη ρήξη της με τις τότε καθιερωμένες αξίες. Στα αρχικά του έργα, με πορτρέτα, τοπία και νεκρές φύσεις, αρχίζει να διαμορφώνει μία προσωπική πορεία, όμως την εγκαταλείπει στα μέσα της δεκαετίας του '60, για να αφοσιωθεί αποκλειστικά σε γεωμετρικά θέματα με κονστрукτιβιστικά στοιχεία, εντάσσοντας τη δουλειά του στα σύγχρονα καλλιτεχνικά ρεύματα. Σε αυτά τα γεωμετρικά μοτίβα που αποτελούν μόνιμο βασικό στοιχείο του έργου του, επαναφέρει, μετά την τουρκική εισβολή το 1974, την ανθρώπινη μορφή, η οποία χαρακτηρίζεται από μια μορφοπλαστική λιτότητα. Με τη νέα παρουσία του ανθρώπου στα έργα του, δίνει κι άλλες προεκτάσεις στη τέχνη του, μέσα από υπαρξιακές αγωνίες.

Οι αντιρρεαλιστικές συνθέσεις του, με την αυθαίρετη προοπτική και τις σχηματοποιημένες μορφές, η απάλειψη των περιγραφικών στοιχείων στοιχειοθετούν έργο στιβαρό και ιδιότυπο, από το οποίο δεν απουσιάζει η εσωτερικότητα και η δύναμη της ποίησης. Οι εικόνες ανθρώπων, χαρταετών, ποδηλατιστών και ανεμόμυλων μεταφέρουν το λυρικό αίσθημα λαϊκού τραγουδιού. Εκτός από το διηγηματικό στοιχείο, τα έργα του περιλαμβάνουν σύμβο-

λα πνευματικού περιεχομένου σε γεωμετρικά σχήματα. Αυτά συνδέονται ρυθμικά με τα παραστατικά στοιχεία και η εικόνα διατηρεί την ενότητά της. Τα νοήματα των συμβόλων απευθύνονται σε ανθρώπους με εξειδικευμένες γνώσεις. Διακρίνεται για την πνευματική αναζητησή και τον εγκεφαλικό ψυχισμό, που αποδίδονται με τη σχεδόν απόλυτη γεωμετρία του έργου του.

Στη μακρόχρονη καλλιτεχνική του πορεία, ο Βότσης συνεχώς πειραματιζόταν. Το 2005 συνεργάστηκε με τον Στατ Παράσχο, δημιουργώντας κοινά έργα, στα οποία συνυπάρχει η πιο ελεύθερη ζωγραφική του Παράσχου με τα γραμμικά και γεωμετρικά μοτίβα του Βότση. Έχει εκθέσει στην Κύπρο και στο εξωτερικό σε πολλές διεθνείς εκθέσεις, από το 1955 μέχρι το τελευταίο έτος της ζωής του. Του απονεμήθηκε το βραβείο Ράσκιν στο σχέδιο και το χάλκινο μετάλλιο στον Ευρωπαϊκό διαγωνισμό που έγινε στην Οστάνδη του Βελγίου το 1973.

Πολλά έργα του βρίσκονται σήμερα σε ιδιωτικές και δημόσιες συλλογές στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Έργα του στην Κύπρο βρίσκονται στις συλλογές της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου, της Πινακοθήκης Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', της Πρεσβείας της Ελλάδας στην Κύπρο, του Προεδρικού Μεγάρου, της Δημοτικής Πινακοθήκης Λάρνακας και του Μουσείου Χαρακτικής Χαμπή.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΟΤΣΗΣ

«Ποδηλάτης» (1988),
ακρυλικό σε καμβά.

Από τη συλλογή του Υπουργείου Παιδείας
και Πολιτισμού.

Στο πιο πάνω έργο μπορούμε να διακρίνουμε τα χαρακτηριστικά της τέχνης του Στέλιου Βότση. Εντοπίζουμε τα γεωμετρικά μοτίβα και την ανθρώπινη μορφή, η οποία χαρακτηρίζεται από μια μορφοπλαστική λιτότητα. Όπως γράφει ο καλλιτέχνης Στας Παράσχος, «Οι εικόνες χαρταετών, ποδηλατιστών και ανεμόμυλων μεταφέρουν το λυρικό αίσθημα λαϊκού τραγουδιού. Οι χώροι μέσα στους οποίους ζουν είναι επίπεδοι και δίνουν στις αναπαραστάσεις δυναμική παρουσία. Εκτός από το διηγηματικό στοιχείο, τα έργα του περιλαμβάνουν σύμβολα πνευματικού περιεχομένου σε γεωμετρικά σχήματα. Αυτά συνδέονται ρυθμικά με τα παραστατικά στοιχεία και η εικόνα διατηρεί την ενότητά της».

Φωτογραφία έργου από Φωτογραφικό Αρχείο
Χλόης Βότση.





ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΑΒΒΙΔΗΣ (1930-2016)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Ανδρέας Σαββίδης γεννήθηκε στην Κερύνεια το 1930. Αποφοίτησε από το Παγκύπριο Γυμνάσιο, με δάσκαλο στην τέχνη τον Αδαμάντιο Διαμαντή. Το 1950-52 φοίτησε στο Διδασκαλικό Κολλέγιο Μόρφου, με δάσκαλο τον Τουρκοκύπριο Τζιεβτέτ Χουσεϊν. Εργάστηκε ως δάσκαλος στην πρότυπη Αστική Σχολή Αγίου Αντωνίου. Εκεί είχε την ευκαιρία να γνωρίσει τον Κώστα Οικονόμου και τον Ανδρέα Παπαδόπουλο. Μοιράζονταν τις ίδιες αντιλήψεις για την τέχνη στην εκπαίδευση. Με την ώθηση του επιθεωρητή τους Θεόδωτου Κάνθου, εφάρμοζαν νέες για την εποχή εκπαιδευτικές μεθόδους διδακτικής της τέχνης.

Το 1955 αποσπάστηκε στην ελληνική σχολή του Λονδίνου για να διδάξει μαθήματα γλώσσας. Εκεί φοίτησε στο St Martin's School και στο Chelsea School of Art. Επικεντρώθηκε στη γλυπτική μετά από παρότρυνση των δασκάλων του και παρά τη δική του επιθυμία που ήταν η ζωγραφική. Γνώρισε γλύπτες όπως ο Henry Moore και Bernard Meadows.

Το 1958 επέστρεψε στην Κύπρο και εργάστηκε ως καθηγητής τέχνης στη Μέση Εκπαίδευση, στην Παιδαγωγική Ακαδημία και στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο μέχρι το 1983, όταν διορίστηκε επιθεωρητής τέχνης. Μετά την αφυπηρέτησή του εργάστηκε ως ειδικός επιστήμονας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Διετέλεσε επίσης πρόεδρος του Επιμελητηρίου Καλών Τεχνών Κύπρου (Ε.ΚΑ.ΤΕ.).

Πέθανε σε ηλικία ογδόντα έξι χρονών στη Λευκωσία.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Στα έργα που δημιούργησε πριν από τις σπουδές του στην Αγγλία φαίνεται η τάση του προς τα κινήματα της Κλασικής Ελληνικής Τέχνης και της Αναγέννησης. Μετά τις σπουδές του στην Αγγλία, το έργο του επηρεάζεται από σύγχρονους γλύπτες, όπως ο Henry Moore. Σε αυτή την περίοδο οι καμπύλες επικρατούν στο έργο του Ανδρέα Σαββίδη, η φόρμα έχει αφαιρετικό χαρακτήρα και ο κενός χώρος εντάσσεται στη φόρμα του γλυπτού.

Μεταξύ των ετών 1968 -70 εγκαταλείπει τις επιρροές από τον Henry Moore και εφαρμόζει τη γεωμετρική αφαίρεση και μινιμαλιστική γλυπτική, χρησιμοποιώντας καθαρές γεωμετρικές χρωματισμένες φόρμες. Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιεί τη διάταξη μονάδων (γεωμετρικές φόρμες) που τις τοποθετεί στον χώρο, προκαλώντας τον θεατή να δημιουργήσει τους δικούς του συνειρμούς. Αυτό αποτελεί σημαντικό στάδιο εξέλιξης στη μέχρι τότε γλυπτική της Κύπρου.

Στην αρχή της δεκαετίας του '70, η αυστηρή γεωμετρική φόρμα υποχωρεί και τη θέση της παίρνουν καμπυλόμορφα σχήματα και φόρμες που παραπέμπουν σε βότσαλα και εμπεριέχουν ποικίλους συμβολισμούς. Στις βοτσαλοειδείς λευκόχρωμες φυσικές φόρμες του προσθέτει άγρια υλικά, όπως ο σίδηρος και τα κατεστραμμένα σιδερένια

αντικείμενα, ως αντίδραση στην κατοχή της Κύπρου μετά το 1974. Στα τέλη της δεκαετίας του '70 και αρχές '80 παράγει, επίσης, ανάγλυφα και γλυπτά με επιρροές από διάφορα ευρωπαϊκά κινήματα και καλλιτέχνες.

Τη δεκαετία του '90 ασχολείται με γλυπτά που συνδυάζουν αντιφατικά υλικά και σχήματα, όπως ξύλα και σίδηρα που βρίσκει στις παραλίες και αλλού, και τα εντάσσει στις συνθέσεις του με συμβολικό τρόπο.

Μέρος της δουλειάς του αποτελεί και το ζωγραφικό του έργο με επιρροές από ιμπρεσιονισμό, εξπρεσιονισμό, φουβισμό και λαϊκή τέχνη. Αξιόλογο μέρος του έργου του αποτελεί η γλυπτική του για δημόσιους χώρους.

Έργα του παρουσίασε σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις και πολλά από αυτά βρίσκονται σε ιδιωτικές και δημόσιες συλλογές στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Έλαβε μέρος σε διεθνείς διοργανώσεις τέχνης. Πήρε το 2ο βραβείο γλυπτικής στην 9η Μπιενάλε Αλεξάνδρειας, το 1972. Έργα του δημόσιας γλυπτικής βρίσκονται σε ξενοδοχεία, τράπεζες, σχολεία, δημόσια κτήρια σε Ελλάδα και Κύπρο. Στην Κύπρο έργα του βρίσκονται στις συλλογές της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, της Πρεσβείας της Ελλάδας, της Πινακοθήκης Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου, της Τεχνικής Σχολής Λεμεσού κ.α.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΑΒΒΙΔΗΣ

«Άπλο» (2007), ξύλο και ακρυλικό.
Από τη συλλογή του καλλιτέχνη.

Το έργο αποτελείται από κομμάτια ξύλου που προέρχονται από παλιά ή παραδοσιακά αντικείμενα. Κάποιες επιφάνειες των ξύλων/αντικειμένων είναι χρωματισμένες με έντονα χρώματα, προσδιορίζοντας τα σχήματα και τις γραμμές που το ίδιο το υλικό/αντικείμενο προβάλλει. Τα ξύλα/αντικείμενα τοποθετούνται με γεωμετρικό τρόπο, δημιουργώντας κενούς και γεμάτους χώρους, ευθείες και καμπύλες γραμμές. Η χρήση του φυσικού υλικού (ξύλου), καθώς και των παραδοσιακών αντικειμένων προσδίδουν συμβολικές και αφαιρετικές αναφορές στον πολιτισμό και στον φυσικό κόσμο.

Φωτογράφιση έργου: Μιχάλης Θεοχαρίδης





ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ (1930-2007)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Λευτέρης Οικονόμου γεννήθηκε στο Φρέναρος το 1930 και ανήκε σε πολυμελή οικογένεια. Όταν ήταν 12 χρονών, εγκαταστάθηκε με την οικογένεια του στην Αμμόχωστο, όπου φοίτησε στο Ελληνικό Γυμνάσιο, με καθηγητή τον Τηλέμαχο Κάνθο. Εκεί είχε την ευκαιρία να δημιουργήσει διάφορα σκηνικά για τις θεατρικές παραστάσεις του σχολείου και ταυτόχρονα ζωγράφιζε πορτραίτα.

Σπούδασε τέχνη στο St Martin's School of Art (1949-50), στο Sir John Cass College (1950-54), και στο School of Art Goldsmiths' College (1954-55). Είχε την ευκαιρία να γνωρίσει καλλιτέχνες όπως ο Stanley Spencer, ο Henry Moore και ο Pablo Picasso. Εκείνο το διάστημα συμμετείχε σε ομαδικές εκθέσεις στο Λονδίνο και διοργάνωσε την πρώτη του ατομική έκθεση. Το 1954-55 παρακολούθησε μαθήματα διδασκαλίας της τέχνης.

Το 1955 επέστρεψε στην Κύπρο και διορίστηκε καθηγητής τέχνης και τεχνικού σχεδίου στη Μέση Εκπαίδευση. Για τρία χρόνια δίδαξε στο Διδασκαλικό Κολλέγιο Μόρφου. Προήχθη σε επιθεωρητή και διοργανωτή Μέσης Εκπαίδευσης και παρέμεινε στη θέση αυτή μέχρι την αφυπηρέτησή του το 1990. Διετέλεσε, επίσης, πρόεδρος του Επιμελητηρίου Καλών Τεχνών Κύπρου (Ε.ΚΑ.ΤΕ.) για πέντε χρόνια.

Παράλληλα με την εικαστική του δράση, συνέγραψε άρθρα για περιοδικά της εποχής του και διηγήματα ηθογραφικού χαρακτήρα. Απεβίωσε τον Νοέμβριο του 2007 σε ηλικία 77 ετών.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Ο Οικονόμου ασχολήθηκε με τη ζωγραφική, γλυπτική και χαρακτική. Μεγάλωσε σε ένα αγροτικό περιβάλλον και περιτριγυρισμένος από τη φύση, στοιχείο που επηρέασε τη ζωή και το έργο του. Στα πρώτα του έργα αποτυπώνει τη ζωή και το τοπίο της Κύπρου με περιορισμένη χρωματική παλέτα, η οποία αλλάζει με την επιστροφή του στην Κύπρο. Στα έργα του προστίθενται φωτεινά χρώματα, τόσο στα τοπία όσο και στις προσωπογραφίες, όπου τα πρόσωπα φωτίζονται έντονα και παίρνουν συμβολικό χαρακτήρα. Στην πορεία της εικαστικής του αναζήτησης, επηρεάζεται έντονα από διάφορα κινήματα όπως ο κυβισμός, ο ιμπρεσιονισμός, ο ορφισμός και ο φοβισμός.

Σταδιακά οδηγείται στη διάσπαση της εικόνας και στην αποσπασματικοποίηση των θεμάτων και των μορφών. Την περίοδο 1969-72 τα έργα του παίρνουν τη μορφή ψηφιδωτού, αφού σπάζει το θέμα του σε μικρά χρωματιστά κομμάτια. Έντονο χαρακτηριστικό των έργων του είναι και η χρήση περιγραμμάτων στις μορφές και στα σχήματα. Σιγά σιγά ξεφεύγει από την παραστατικότητα και τα έργα του γίνονται πιο αφαιρετικά. Οι μορφές και τα τοπία

σχηματοποιούνται και διαλύονται προς το βάθος του έργου. Σε αρκετά έργα του τα χρώματα χάνονται στο φόντο και το λευκό κυριαρχεί, αναδεικνύοντας το παίγνισμα των σχημάτων και των επίπεδων χρωμάτων.

Για τα τελευταία του έργα επιλέγει μεγάλες επιφάνειες, όπου τοποθετεί τις φιγούρες του σε κυβιστικά περιβάλλοντα, παραμένοντας πιστός σε θέματα από την καθημερινή ζωή και φύση. Συχνά επιλέγει να ζωγραφίζει κάτω από το φυσικό φως, στήνοντας το καβαλέτο του σε χώρους με έντονη κίνηση, όπως αγορές, πανηγύρια ή με θέα το απέραντο τοπίο.

Έλαβε πολλά βραβεία και επαίνους ανάμεσα στα οποία και βραβείο από το Διεθνές Σαλόνι του Biarritz (International Salon de Mai) της Γαλλίας, το 1974. Το 2005 συμπεριλήφθηκε στη λίστα με τους «100 top artists» του International Biographical Centre (Cambridge).

Έλαβε μέρος σε πολλές εκθέσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Έργα του στην Κύπρο βρίσκονται στις συλλογές της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου, της Πινακοθήκης Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', καθώς και στις Δημοτικές Πινακοθήκες Αμμοχώστου, Λεμεσού και Λάρνακας.

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

«Η αγορά του ΟΧΙ» (2000),
λάδι σε ξύλο, 123 x 172 εκ.

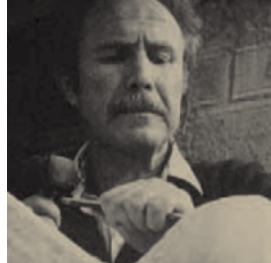
Από τη συλλογή της οικογένειας
Λευτέρη Οικονόμου.

Στο έργο αυτό ο καλλιτέχνης ασχολείται με ένα από τα αγαπημένα του θέματα, την αγορά και τον κόσμο της. Πολλές φορές είχε θεαθεί να κάθεται με το καβαλέτο του και να ζωγραφίζει το τοπίο της αγοράς, κάτω από το φυσικό φως του ουρανού. Ο πίνακας εκπέμπει ενέργεια, αφού πολλές από τις φιγούρες βρίσκονται σε κίνηση και υπάρχει μεγάλη χρωματική ποικιλία, με έντονη τη χρήση περιγραμμάτων σε όλη την έκταση του έργου.

Ο τρόπος που χρησιμοποιεί τα ζεστά και ψυχρά χρώματα προσδίδει ισορροπία στο έργο. Σε κάθε κομμάτι του ουρανού υπάρχουν τόνοι και αποχρώσεις του μπλε. Ο ουρανός σπάει σε κομμάτια με τη χρήση περιγραμμάτων για τη δημιουργία των παραλληλογράμμων. Οι φιγούρες κινούνται σε ένα κυβιστικό περιβάλλον. Στο πρώτο επίπεδο οι φιγούρες και τα αντικείμενα έχουν μία πιο ρεαλιστική μορφή, ενώ όσο το έργο προχωρεί σε βάθος οι μορφές διαλύονται και παραμένει ένα ψηφιδωτό σχημάτων και χρωμάτων.



Φωτογράφιση έργου: Μιχάλης Θεοχαρίδης



ΝΙΚΟΣ ΔΥΜΙΩΤΗΣ (1930-1990)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο γλύπτης Νίκος Δυμιώτης γεννήθηκε στον Στρόβολο το 1930. Βίωσε τον θάνατο του πατέρα του σε ηλικία 5 χρονών, πράγμα που επηρέασε τη μετέπειτα εξέλιξή του ως καλλιτέχνη και ως προσωπικότητας. Φοίτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο με δάσκαλο τον Αδαμάντιο Διαμαντή, ο οποίος τον ενθάρρυνε και τον ενέπνευσε να γίνει καλλιτέχνης. Την περίοδο 1948-1953 σπούδασε στη Γαλλία, στην Εθνική Σχολή Καλών Τεχνών της Λυών. Εκεί ήρθε σε επαφή με το έργο σπουδαιών γλυπτών, όπως οι Auguste Rodin, Henry Moore, Constantin Brancusi κ.ά.

Το 1957 διορίστηκε καθηγητής τέχνης στο Παγκύπριο Γυμνάσιο. Το 1968 σπούδασε στη Γαλλία Διδασκαλία της Τέχνης, στο Διεθνές Κέντρο Παιδαγωγικών Μελετών και παρακολούθησε μαθήματα σχεδίου στην Académie de la Grande Chaumière στο Παρίσι.

Όταν τελείωσε τις σπουδές του, επέστρεψε στην Κύπρο και άρχισε να ασχολείται με την κατασκευή προτομών και χρυσών γραμμάτων για σχολεία, μουσεία και νεκροταφεία, κάτι που δεν το έβρισκε και πολύ δημιουργικό. Μαζί με άλλους καλλιτέχνες της εποχής του (Χριστόφορο Σάββα, Στέλιο Βότση, Παντελή Μηχανικό κ.ά.) ίδρυσαν την Παγκύπρια Ένωση Φιλοτέχνων και διοργάνωναν εκθέσεις και διαλέξεις για θέματα που αφορούσαν στις τέχνες. Ο Δυμιώτης ήταν ιδρυτικό στέλεχος του Επιμελητηρίου Καλών Τεχνών (Ε.ΚΑ.ΤΕ.) και υπηρέτησε

στο Διοικητικό Συμβούλιο από διάφορες θέσεις. Το 1977 διορίστηκε ειδικός σύμβουλος στο μάθημα του Τεχνικού Σχεδίου, στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και το 1981 προήχθη σε Βοηθό Διευθυντή Μέσης Εκπαίδευσης. Δίδαξε, επίσης, στην Παιδαγωγική Ακαδημία για 2 χρόνια.

Αξιοσημείωτο για τη σεμνότητα που διακατείχε τον καλλιτέχνη είναι το γεγονός ότι οργάνωσε μόνο μία ατομική έκθεση, το 1984 στη Λευκωσία. Πέθανε σε ηλικία 60 χρόνων στις 19 Μαΐου 1990 στη Λευκωσία.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

Στα πρώτα του έργα χρησιμοποιεί ξύλο, μάρμαρο, ασβεστόλιθο, τσιμέντο και πηλό. Έντονη ήταν η προσπάθειά του για δημιουργία ρεαλιστικών γυναικείων κεφαλιών, προτομών και μικρών ολόσωμων αγαλμάτων. Ιδιαίτερη προτίμηση έδειχνε στον πηλό, τον οποίο χρησιμοποιούσε για να φτιάχνει μικρά πήλινα γλυπτά. Ο καλλιτέχνης στα γλυπτά του έδινε έμφαση στην έκφραση του προσώπου και απέφευγε τις μεγάλες κινήσεις.

Η γυναικεία μορφή και το θέμα της μητρότητας δεσπόζει στο έργο του (κόρη, μάνα, Παναγία), αφού από μικρός περιβαλλόταν από γυναίκες και βίωνε την αγάπη και την αυτοθυσία της μητρότητας στο μέγιστό της βαθμό. Τα πλέγματα των έργων του με θέμα τη μάνα και το παιδί δείχνουν έντονα την προσπάθειά του να αποτυπώσει στα

γλυπτά του τη σχέση μητέρας και παιδιού, προσδίδοντας στις φιγούρες του τη συμβολική μορφή του κύκλου.

Τη δεκαετία 1960-70 ο καλλιτέχνης ενσωματώνει τον κενό χώρο στα έργα του, στα οποία η μορφή απλοποιείται και κυριαρχεί η ελεύθερη έκφραση και ο συμβολισμός. Τα έργα του χαρακτηρίζονται από γεωμετρικό μινιμαλισμό. Ο πόλεμος του 1974 επηρεάζει το έργο του και τις θεματικές με τις οποίες ασχολείται. Στα έργα του προστίθενται θέματα όπως ο Πενταδάχτυλος και το μοιρολόι.

Μεγάλο μέρος της εικαστικής του δημιουργίας αποτελούν και οι προτομές, έργα σε δημόσιους χώρους και τα ανάγλυφα. Ασχολήθηκε, επίσης, με τη ζωγραφική, δημιουργώντας ως επί το πλείστον σχέδια με μολύβι.

Έργο του επιλέγηκε για φιλοτέχνηση δύο γραμματοσημών της σειράς «Europa 1993 - Contemporary Art» του European Postal Telecommunications Organization (CEPT). Η δουλειά του έχει παρουσιαστεί σε διάφορες εκθέσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Έργα του στην Κύπρο βρίσκονται στη συλλογή της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, στο προαύλιο της εκκλησίας Παναγίας Χρυσελεούσας στον Στρόβολο (προτομή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'), στο Παγκύπριο Γυμνάσιο (Στήλη πεσόντων μαθητών του Παγκυπρίου Γυμνασίου) και αλλού.

ΝΙΚΟΣ ΔΥΜΙΩΤΗΣ

«Μάνα και παιδί» (1977), πηλός,
12 x 12 x 6 εκ.

Από τη συλλογή της οικογένειας
Νίκου Δυμιώτη.

Το έργο ανήκει στη σειρά μικρών γλυπτών με θέμα Μάνα και παιδί που έχει φτιάξει ο καλλιτέχνης με πηλό και στη συνέχεια με ορείχαλκο. Μέσα από τη σειρά αυτή πειραματίζεται, αποτυπώνοντας τα έντονα συναισθήματα που τον διακατέχουν για τη μητρική φιγούρα. Αφαιρώντας τις λεπτομέρειες από τις μορφές του, επιτυγχάνει να επικεντρωθεί στο δυναμισμό που εκπέμπει η σχέση μητέρας παιδιού.



Φωτογράφιση έργου: Ανδρέας Κούτας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δανός, Α., Λοΐζου Τ. (2009)

Κύπριοι Καλλιτέχνες. Η Δεύτερη Γενιά: Τάσος Στεφανίδης, Χριστόφορος Σάββα, Δημήτρης Κωνσταντίνου, Κώστας Οικονόμου, Καίτη Φασουλιώτου-Στεφανίδου, Μάριος Λοϊζίδης. (Τόμος 1). Λευκωσία: Εν Τύποις.

Δανός, Α., Λοΐζου Τ. (2009)

Κύπριοι Καλλιτέχνες. Η Δεύτερη Γενιά: Στέλιος Βότσης, Ανδρέας Χρυσόχορς, Νίκος Δυμιώτης, Λευτέρης Οικονόμου, Βαλεντίνος Χαραλάμπους, Ανδρέας Σαββίδης. (Τόμος 2). Λευκωσία: Εν Τύποις.

Δανός, Ν. (2012)

Χριστόφορος Σάββα (1924-1968). Ανάκληση Ιανουάριος, 12, 2015 από www.cut.ac.cy/digitalAssets/110/110648_2SavvaGr.pdf

Δήμος Λάρνακας, Ίδρυμα Πιερίδη (2000)

Κατάλογος έκθεσης Μιχαήλ Χρ. Κάσιαλος η κρυμμένη γοητεία της ζωγραφικής. Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας, Ίδρυμα Πιερίδη.

Κοκκίνου, Ν. (2014)

Τα κυπριακά έθιμα του γάμου μέσα σε έναν πίνακα. Πεμπτουσία. Ανάκληση, Απρίλιος 15, 2015 από <http://www.rempitousia.gr/2014/01/ta-kipriaka-ethima-tou-gamou-mesa-aro-en/>

Κυπρίων Έργα (2009-2010)

Τηλέμαχος Κάνθος. Ανάκληση, Μάρτιος 26, 2015 από <http://www.kypriwnerga.com/site-artist-39-gr.php>

Λοϊζίδη, Ν. (2013)

Κώστας Στάθης, Ο αφανής πρωτοπόρος της σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης. Λευκωσία: ΜΑΜ

Μουσεώς, Μ. (2012)

Απεβίωσε ο Στέλιος Βότσης. Παράθυρο, Λοξές ματιές στον πολιτισμό. Ανάκληση, Μάρτιος 4, 2015 από <http://www.parathyro.com/?p=16417>

Μουσεώς Μ. (2012)

Ο Στας Παράσκος για τον Στέλιο Βότση. Παράθυρο, Λοξές ματιές στον πολιτισμό. Ανάκληση, Φεβρουάριος 9, 2015 από <http://www.parathyro.com/?p=15271>

Νικήτα, Σ. Ε. (2002)

Κύπριοι Καλλιτέχνες. Η Πρώτη Γενιά: Νίκος Νικολαΐδης. (Τόμος 3). Λευκωσία: Εν Τύποις.

Νικήτα, Σ. Ε. (2002)

Κύπριοι Καλλιτέχνες. Η Πρώτη Γενιά: Ιωάννης Κισσονέργης. (Τόμος 4). Λευκωσία: Εν Τύποις.

Νικήτα, Σ. Ε. (2002)

Κύπριοι Καλλιτέχνες. Η Πρώτη Γενιά: Αδαμάντιος Διαμαντής. (Τόμος 5). Λευκωσία: Εν Τύποις.

Νικήτα, Σ. Ε. (2002)

Κύπριοι Καλλιτέχνες. Η Πρώτη Γενιά: Τάκης Φραγκοΐδης. (Τόμος 6). Λευκωσία: Εν Τύποις.

Νικήτα, Σ. Ε. (2002)

Κύπριοι Καλλιτέχνες. Η Πρώτη Γενιά: Γεώργιος Πολυβίου Γεωργίου. (Τόμος 7). Λευκωσία: Εν Τύποις.

Νικήτα, Σ. Ε. (2002)

Κύπριοι Καλλιτέχνες: Η πρώτη Γενιά: Σολωμός Φραγκουλίδης. (Τόμος 8). Λευκωσία: Εν Τύποις.

Νικήτα, Σ. Ε. (2002)

Κύπριοι Καλλιτέχνες. Η Πρώτη Γενιά: Βίκτωρας Ιωαννίδης. (Τόμος 9). Λευκωσία: Εν Τύποις.

Νικήτα, Σ. Ε. (2002)

Κύπριοι Καλλιτέχνες. Η πρώτη Γενιά: Λουκία Νικολαΐδου -Βασιλείου. (Τόμος 10). Λευκωσία: Εν Τύποις.

Νικήτα, Σ. Ε. (2002)

Κύπριοι Καλλιτέχνες. Η Πρώτη Γενιά: Τηλέμαχος Κάνθος. (Τόμος 11). Λευκωσία: Εν Τύποις.

Νικήτα, Σ. Ε., Περικλέους-Παπαδοπούλου, Ε., Ορφανίδης, Σ., Ορφανός, Ν. (2010)

Ο ζωγράφος Κώστας Στάθης. Λευκωσία: Εν Τύποις.

Ορφανός, Ν. (2014)

Κώστας Στάθης: Ο άγνωστος ζωγράφος της Κύπρου (1913-1987). Μια πραγματική αποκάλυψη. Ενατενίσεις. Ανάκληση, Μάιος 24, 2015 από <http://www.kykkos.org.cy/imkt.cy.net/11/T11-164.pdf>

Πολιτιστικός Σύνδεσμος «Η Άσσια» (1983)

Μιχαήλ Κκάσιαλος-ΑΣΣΙΑ ζωντανές μνήμες, βαθιές ρίζες, μηνύματα επιστροφής. Ανάκληση, Απρίλιος 13, 2015 από <http://assia.org.cy/prosopa/michael-kashalos/118-kassialos3.html>

Σχίζα, Μ., Ασπρόφτας, Α. (επιμ.) (2008)

Ανδρέας Ασπρόφτας: Το γνωστό και άγνωστο έργο. Λευκωσία: Εν Τύποις.

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (1997)

Κατάλογος έκθεσης Θεσσαλονίκη Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 1997. Λευκωσία: Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (1998)

Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης. Λευκωσία: Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (2001)

Κατάλογος έκθεσης Μάριου Λοιζίδη. Πολιτιστικές Υπηρεσίες, Λευκωσία: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (2008)

Βιογραφικό Σημείωμα για τον ζωγράφο Αντρέα Ασπρόφτα από τον γιο του Άκη. Λίγα λόγια για τη ζωή και το έργο του. Ανάκληση, Φεβρουάριος 23, 2015 από <http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/Eikastiki-Agogi/dimotiki-pinakothiki-lemesou.html>

Χρήστου, Χρ. (1983)

Σύντομη Ιστορία της Νεότερης και Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης. Λευκωσία: Μορφωτική Υπηρεσία Υπουργείου Παιδείας.

Charles Delvoe (1991)

Βυζαντινή Τέχνη, Αθήνα: Παπαδήμας.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Alpha C.K. Art Gallery, Κατάλογος έκθεσης (2015)

Dimitris Constantinou, Nicosia: Alpha C.K. Art Gallery.

έργα
κυπρίων
καλλιτεχνών
ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΓΕΝΙΑΣ



